

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia
Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

MUNKAANYAG

2016. január

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz	3
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata.....	3
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	4
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése.....	5
4.1 Helyzetfeltárás.....	5
4.1.1. Térszerkezeti adottságok	5
4.1.2. Környezeti adottságok.....	6
4.1.3. Kulturális erőforrások.....	8
4.1.4. A társadalom állapota	9
4.1.5. A gazdaság helyzete	15
4.1.6. A helyzetértékelés összegzése.....	21
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	23
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások.....	25
4.4 SWOT	28
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása.....	31
5. Horizontális célok	32
5.1 Esélyegyenlőség	32
5.2 Fenntarthatóság.....	32
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása	32
7. A stratégia beavatkozási logikája	32
7.1 A stratégia jövőképe	32
7.2 A stratégia célhierarchiája	33
8. Cselekvési terv.....	37
8.1 Az intézkedések leírása	37
8.2 Együttműködések.....	45
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	45
8.4. Kommunikációs terv	45
8.5. Monitoring és értékelési terv.....	45
9. Indikatív pénzügyi terv.....	46
Kiegészítő információk.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Mellékletek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Vezetői összefoglaló

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A HFS elkészítése során kiemelt szerep jut a helyi érdekcsoportoknak, tevőleges közreműködésük a tervezési fázisban fontos a jól megalapozott stratégia összeállításához. A közösségi tervezés logikáját követve mind információszolgáltatás (kiküldött és személyesen átadott projektötlet lapok), mind pedig konzultáció formájában (workshopok) lehetősége van az érintetteknek befolyásolni a stratégia tervezési folyamatát.

A tervezéskoordináló csoport (TK) létrehozásával a HACS megteremtette a stratégiai tervezés szervezeti kereteit. A TK alapvető feladata a HFS készítéséhez kapcsolódó tervezési munka szakmai-szervezeti háttérének biztosítása.

A HFS célrendszerének megalapozása, térségi helyzetelemzés helyi adatokkal, információkkal történő kiegészítése indokoltá teszi átfogó projektgyűjtés lebonyolítását 2015.10.22-2015.12.15 között. Az ötletgyűjtő adatlapok elektronikusan lettek küldve Egyesület tagoknak, egyeztetve a 17 Önkormányzattal, hogy érdeklődő potenciális kedvezményezettek részére is küldjék meg. A beérkezett szakmai anyagok feldolgozása a HFS készítésével párhuzamosan történik, az információ beépítésre kerül a HFS-be. Párhuzamosan workshopok megrendezése történt 2015.10.22-2015.11.30 között (Mezőfalva, Adony, Ivánca, Előszállás, Baracs településeken, Egyesületi tagok, helyi partnercsoportok bevonásával) a helyi szereplők mutathatták be fejlesztési elképzeléseiket, projektgyűjtő adatlapok alapján.

A tervezés további ütemezése az előzetes elképzelések szerint alakul:

1. HFS tervezet elkészítése és HACS Közgyűlés általi előzetes jóváhagyása: 2016.01.15
2. A HFS tervezet benyújtása minőségbiztosításra (IH részére): 2016.01.15
3. Minőségbiztosított HFS-tervezet véleményezése a HACS honlapon keresztül: 2016.03.16-2016.03.31.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

4. Az IH ill. Szakértői Bizottsága által kiadott Egyedi, minőségi továbbfejlesztések útmutatások” alapján átvezetés végleges HFS: 2016.03.31-ig.

5. Minőségbiztosítást követően végleges Közgyűlés által elfogadott HFS benyújtása (IH részére): 2016.03.31.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Mezőföldi Híd LEADER Akciócsoport a Közép – Dunántúli Régióban, Fejér megyében található, keleti – nyugati kiterjedése az érintett települések nyugati határai által meghatározott terület és a Duna, illetve a településekhez tartozó Duna szigetek által meghatározott. A HACS területén található települések összes lakónépessége 2013 év végén 47.863 fő volt. A lakónépesség változására jellemző, hogy 2000 és 2008 között folyamatosan emelkedett, majd 2009-től egyértelműen csökkeni kezdett. A HACS-hoz 17 település tartozik: Besnyő, Beloianisz, Pusztaszabolcs, Ivánca, Szabadegyháza, Perkáta, Adony, Kulcs, Rácalmás, Nagyvenyim, Hantos, Mezőfalva, Nagykarácsony, Baracs, Kisapostag, Daruszentmiklós, Előszállás. A települések közül Szabadegyháza a Gárdonyi Járáshoz, Hantos a Sárbogárdi Járáshoz, míg a többi a Dunaújvárosi Járáshoz tartozik közigazgatási szempontból. A települések közül Adony, Pusztaszabolcs és Rácalmás városok, a többi település község és nagyközség besorolású. A települések közül a legmagasabb lélekszámmal Pusztaszabolcs (2013: 5.957 fő), Mezőfalva (2013: 4.711 fő), illetve Rácalmás (2013: 4.558 fő) rendelkezik és a 4000 fő feletti települések közé sorolható még Nagyvenyim is (2013: 4.032 fő).

A térség települései tájgazdálkodási szempontból rendszert alkotnak, az érintett egymással földrajzilag összefüggő egységet alkotó települések földrajzi fekvése rendkívül kedvező, természetföldrajzi tájbeosztás szerint az Alföldi nagytájon belül két középtájhoz, a Duna menti síksághoz és a Mezőföldhöz tartozik. Vízrajzi szempontból az Akciócsoport legfontosabb eleme a Duna, mely közvetlen összekapcsolja a térségen belül Ivánca – Lórév – Adony – Kulcs – Rácalmás – Kisapostag – Baracs településeket, azonban közvetetten az egész területi egységre befolyást gyakorol.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

4.1.1. Térszerkezeti adottságok

Az Irányító Hatóság 2015. szeptemberi értesítése alapján a Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület LEADER HACS illetékességi területét elismerte a vonatkozó szabályok alapján. Eszerint a HACS-hoz 17 település tartozik: Besnyő, Beloianisz, Pusztaszabolcs, Ivánca, Szabadegyháza, Perkáta, Adony, Kulcs, Rácalmás, Nagyvenyim, Hantos, Mezőfalva, Nagykarcsony, Baracs, Kisapostag, Daruszentmiklós, Előszállás. A települések közül Adony, Pusztaszabolcs és Rácalmás városok, a többi község és nagyközség besorolású. Aprófalvak a HACS területén nem találhatóak, a legkisebb lélekszámú község Beloianisz, 2013-ban 1.033 fő lakónépességű volt.

A HACS földrajzi elhelyezkedése alapvetően kedvező a természeti, megközelíthetőségi és foglalkoztatási szempontok szerint. A későbbiekben részletesen foglalkozunk a lakosság és a munkaerő ingázásával és látni fogjuk, hogy a népesség jelentős része napi szinten más településre utazik munkavégzés végett. Ki kell emelni ebből a szempontból a nagyvárosokat, melyek közül több is elérhető relatíve rövid idő alatt. Pozitív adottság a főváros közelsége: a HACS északi részéről: Budapest távolsága 50-70 km és az elérhetőséget segíti, hogy közúton, főúton és autópályán is lehet közlekedni, emellett a vasúti és autóbuszos közlekedés is megoldott. A vasúti közlekedést nagyban segíthetik a tervezett fejlesztések (pl. a 40a vasúti vonal felújítása). A nagyvárosok közül ugyancsak kis távolságban és gyorsan elérhető Dunaújváros és Székesfehérvár, mindkettőben a szélesebb értelemben vett térség jelentős foglalkoztatói működnek.

A térség megközelíthetősége alapvetően jónak mondható, hiszen mind a vasúti kapcsolódás, mind pedig – az M6-os autópálya megépülésével – a gyorsforgalmi úton történő elérés biztosított. A térségen keresztül halad a Budapest - Pécs vasútvonal. A Budapest (Kelenföld) - Pécs vonal a 168/2010. (V. 11.) Korm. Rendelet 1. melléklet alapján a „transz-európai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő vasúti pályák” 40-es számú vasútvonala. A közösségi közlekedés infrastruktúrája megfelelőnek mondható, a buszvárókat folyamatosan fejlesztik az önkormányzatok. A közúti közösségi közlekedés menetrendje ugyanakkor egyes esetekben (pl. Adony) a jelentősebb centrumok felé újra gondolásra érett.

A megyeszékhely elérése közúton 2000 és 2013 között az átlagos 45 percről 43 percre csökkent, ám e mutató tekintetében is jelentős a szórás a térségen belül, hiszen ez az érték 2013-ban Szabadegyháza esetében például alig 27 perc, míg előszállás esetében 58,9 perc volt.

Autópálya csomópontot rendkívül rövid időn belül érhetnek el a térség lakói, hiszen a leggyorsabb út 2008-ban is csupán 9 perc volt, ami 2013-ra alig 5,3 percre csökkent. A mutató értéke Adony és Ivánca esetében 0 perc, míg Hantos esetében több, mint 20 perc.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A járásközpontok elérhetősége minimális mértékben romlott, hiszen míg 2012-ben 16,9 perc, addig 2013-ban 17,8 perc kellett a központ eléréséhez.

A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület Helyi Akciócsoportjához tartozó településeken az önkormányzati kiépített út és köztér hossza 2006-ban 240,4 kilométer volt, ami a megyei érték (2 058,8 km) 11,67%-a. 2013-ban az önkormányzatok esetében 272,4 kilométeres értéket vett fel a mutató, vagyis a bővülés 13,31% volt. Ugyanebben az évben megyei szinten 2.209 kilométeres értéket rögzítettek.

A kiépített utak és közterek hossza Perkátán elérte a 31 kilométert, míg Rácalmásan 28,6, Adonyban pedig 20,8 kilométert tett ki. Előszálláson csupán 4 kilométer hosszban került kiépítésre önkormányzati út és köztér. 2013-ban Perkátán már 36,7 kilométeres értéket vett fel a mutató.

Az önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km) 632,6 kilométerről 650,2 kilométerre nőtt a térségben 2006 és 2013 között, miközben megyei szinten e mutató értéke 3.947,7 kilométerről 4.413,2 kilométerre emelkedett. 2006-ban a leghosszabb kiépítetlen útszakaszok Besnyőn Perkátán és Adonyban voltak, és 2013-ban is e települések álltak a lista élén. Az állami közutak hossza a térségben 2006-ban 58,17 kilométer volt, míg 2013-ra ez az érték 54,4 kilométerre csökkent. A közutak minősége, állapota sok esetben leromlott a települések bel- és külterületé is, az önkormányzati utak kezelését esetenként eszköz- és géphiány is hátráltatja.

A térség keleti részén fekvő települések (Adony, Rácalmás) elérhetőségét javítja a Duna is, mely azonban elsősorban kishajó forgalommal segíti a térség turizmusát.

4.1.2. Környezeti adottságok

A nagyobb településeken jelentős építészeti örökség található (pl. Jankovich Kúria Rácalmásan vagy a Felsőcikolapuszta kastély Pusztaszabolcson), de a térség községei is komoly hangsúlyt fektetnek a turisztikailag hasznosítható épületállomány fejlesztésére (pl. kulcsi hajóállomás). Perkátán a Győry kastély említhető meg jelentősebb építészeti örökségként.

A térség természetvédelmi területei közül kiemelendő az Adonyi Természetvédelmi Terület. A terület védelem alá helyezésének célja a hazánkban csak néhány helyen előforduló fokozottan védett gyapjas csüdfű termőhelyének megóvása volt. Geológiailag a terület a Mezőföldi löszháthoz tartozik. Természetes növényzete a térségre valamikor jellemző homoki és lösztölgyesekkel kevert sztyepprétek maradványait őrzi. A legnagyobb értéket a több mint 300 főből álló gyapjas csüdfű állomány jelenti. Ez a növény az európai Vörös Könyvben is szereplő veszélyeztetett faj.

Kiemelendő továbbá a Rácalmási-szigetek Természetvédelmi Terület. A természetvédelmi terület feladata, hogy megőrizze a Duna mellett mára csak foltokban megmaradt ártéri keményfa- és puhafa ligeterdőket, a rájuk jellemző növény és állatvilággal együtt. Gemenchez hasonlóan a rácalmási szigetvilág is többé-kevésbé megőrizte a Duna árterének egykori jellemzőit, növény és állatvilágát. A Líviai halastavak Természetvédelmi Terület a területen olyan flóra és fauna alakult ki és létezik mely megóvásra méltó. Értékes és fokozottan védett madárfajok találhatóak meg a területen.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A térség területét érinti az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek közül az Adony-perkátai löszölgyek megnevezésű kiemelt jelentőségű természet-megőrzési Natura 2000 terület, valamint a Duna és ártere megnevezésű kiemelt jelentőségű természet-megőrzési Natura 2000 terület. Szabadegyházán saját telepítésű arborétum várja a látogatókat.

A termőhelyi adottságok következtében a szántóföldi növénytermesztés, ezen belül a gabona és kukorica termesztés a mezőgazdasági tevékenység fő profilja a tájnak. A térség településeihez tartozó termőterületek kiváló termőhelyi adottságú szántóterület, valamint kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete övezeti besorolásúak.

A környezet állapotát a helyi természeti adottságok mellett a rendelkezésre álló – elsősorban vonalas – infrastruktúra állapota is jelentős mértékben meghatározza. A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület Helyi Akciócsoportjához tartozó településeken a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 91%-ról 93%-ra emelkedett 2000 és 2013 között. Ugyanez az érték a vizsgált időszakban megyei szinten 95,2%-ról 96,3%-ra emelkedett. Ha a térség települési szintű adatait vizsgáljuk, azt látjuk, hogy 2013-ban Iváncsán 100%, míg Előszálláson alig 82% volt ez az érték.

A háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 1,46 millió m³ volt térségi szinten 2000-ben, míg az összes szolgáltatott víz mennyisége 1,59 millió m³ volt. 2013-ban a mutató értéke térségi szinten 1,478 millió m³-re emelkedett, míg az összes szolgáltatott víz mennyisége 1,64 millió m³ volt.

A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület Helyi Akciócsoportjához tartozó településeken a háztartási gázfogyasztók száma száz lakásra 76,9 fő volt 2000-ben, míg 2013-ban a mutató értéke 73,4 főre csökkent. Ugyanebben az időszakban megyei szinten 80,6 főről 81,6 főre emelkedett.

A közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya ugyancsak 2000 és 2013 között 18,5 százalékról 46,4 százalékra emelkedett a térségben, miközben a megyei szintű adat értéke 49,4%-ról 77%-ra nőtt. A térség települései közül 2013-ban Szabadegyházán volt a legmagasabb (82,1%), míg Nagykarácsonyban és Előszálláson a legalacsonyabb (0%) a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya.

A térségben jelentős előrelépés történt a legalább 30 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság számának alakulása kapcsán, hiszen míg 2011-ben 4.488 fő, addig 2013-ban 6 713 fő tartozott ebbe a kategóriába. Települési szinten vizsgálva a mutatót azt láthatjuk, hogy 2013-ban Rácalmáson átlagosan 1.980 fő, Előszálláson 1.036 fő, míg Perkátán 935 fő rendelkezett szélessávú internet hozzáféréssel.

A térségben a szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya 2011-ben 36,7% volt, ami kismértékben meghaladta a megyei értéket (35,5%). A térség települései közül Daruszentmiklóson a lakások közel fele (49,4%), míg Rácalmáson kevesebb, mint harmada (31,9%) volt a szelektív hulladékgyűjtésbe bevonva.

A térség keleti települései esetében meghatározó problémaforrás a Duna és ennek partjának környezeti állapota. Komolyabb, térségi szemléletű beavatkozást igényel a mára feliszapolódott,

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

elzáródott mederágak rehabilitációja. Természetvédelmi szempontból is kívánatos lenne egyes mederágak megnyitása, vízutánpótlásának biztosítása. Térségi jelentőségű kérdés a Cikolai tórendszer helyi védelmének biztosítása is.

Ipari hasznosítású terület szinte minden településen található a rendezési tervben meghatározott paraméterekkel és betelepítési lehetőségekkel. Sajnos több településen ezen a szinten meg is álltak a folyamatok, mert forrás hiány miatt a területek nem kerültek kialakításra és infrastrukturális szempontból fejlesztésre.

A jelentős mezőgazdasági termelés és szántóföldi területek meghatározó aránya következtében a környezetkímélő mezőgazdasági rendszerek ösztönzése kiemelt jelentőségű feladat.

A térségben számos építészeti és egyben kulturális érték is található. Az épületállomány egy része már felújításra került, azonban számos közülük jelenleg is rossz állapotban van, kihasználtsága nem biztosított megfelelően, így fenntartása költséges. A hasznosítás megtervezésekor a megfelelő funkció mellett az energia hatékony megoldások kialakításának szempontját is szem előtt kell tartani.

4.1.3. Kulturális erőforrások

A helyi kulturális örökség ápolását több településen számos civil szervezet, közösség magára vállalta. A teljesség igénye nélkül megemlítenéd Beloianisz, ahol a görög hagyományok megőrzése kiemelt feladat, a településen néptánc együttes működik. Iváncsán 1897-ben olvasóköri, 1898-ban önkéntes tűzoltó egyesület alakult, míg a Kulcsi Kemencés Kézműves Egyesület a helyi kézműves mesterségek népszerűsítését végzi. Pusztaszabolcson helytörténeti gyűjtemény erősíti a lokális identitástudatot.

A térség főbb turisztikai vonzerejét az épített és természeti környezet szépsége, a lovas turizmus, a tanyasi turizmus és – a térség keleti települései esetében – a Dunára települő horgász és vízi turizmus jelenti.

A települések jelentős turisztikai vonzerőt jelentő rendezvények házigazdái is. Ezek közül kiemelendő Pusztaszabolcson a legnagyobb idegenforgalmi látványosságnak minősülő, minden évben megrendezésre kerülő Szabolcs Napok, vagy Nagykarácsonyban az immár országos jelentőségűnek minősíthető, Mikulásházhoz kapcsolódó programsorozat. Adonyban meghatározó kulturális és gasztronómiai események szervezése köthető a Dunamenti Szent Orbán Borrendhez. Az egyesület rendszeres borversenyeket, szakmai napokat és borünnepeket tart a városban. Besnyőn többek között a helytörténeti gyűjtemény, míg Kulcson a szüreti felvonulás és bál vonzza a turistákat.

A térségben az aktív turizmus kedvelői is több program közül válogathatnak, és turistaútvonalak bejárására is van lehetőség.

A térségben található a római kori limes szakasz egy része is, melyet 2003 óta (kulturális kategóriában) egy nemzetközi sorozatjelölés részeként „A római limes magyarországi szakasza” világörökség várományosi címmel illették. Adony térsége a római korban a 2. századtól egy ezerfős helyőrség táborhelye volt a római határon. A castellum maradványai a várostól északra a 6-os főút két oldalán fekszenek. A romok nagy részét a Duna mellékága elmosta. A limes-hez

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

kapcsolódó turisztikai fejlesztések túlmutatnak a térségen, nagyobb – Dunaújvárost is érintő – fejlesztési program előkészítése várható a 2014-2020-as időszakra.

4.1.4. A társadalom állapota

A HACS területén található települések összes lakónépessége 2013 év végén 47.863 fő volt. A lakónépesség változására jellemző, hogy 2000 és 2008 között folyamatosan emelkedett, majd 2009-től egyértelműen csökkenni kezdett. Ennek megfelelően a 2000-es 47.786 fő lakónépesség 2008-ra 49.502 főre emelkedett (ez 3,59%-os növekedés), míg 2013-ra gyakorlatilag visszaállt a 2000-ben rögzített értékre. A települések közül a legmagasabb lélekszámmal Pusztaszabolcs (2013: 5.957 fő), Mezőfalva (2013: 4.711 fő), illetve Rácalmás (2013: 4.558 fő) rendelkezik és a 4000 fő feletti települések közé sorolható még Nagyvenyim is (2013: 4.032 fő).

Az utóbbi évek jelentős népességfogyását látva meg kell vizsgálni a lehetséges okokat. A természetes népességi folyamatokat áttekintve megállapítható, hogy a „természetes szaporodás, fogyás mutatója (amely az élveszületések és a halálozások különbözetét fejezi ki ezer lakosra vetítve) a teljes vizsgált időszakban negatív előjelű volt. Ez alapján kijelenthető, hogy a halálozások száma a területen, összességében minden évben meghaladta az élveszületések számát, ami így a lakónépesség egyértelmű fogyását eredményezte. Mindez – összevetve az országos és megyei folyamatokkal – nem extrém jelenség, hiszen mind Fejér megye, mind pedig Magyarország esetében hasonló tendenciákról lehet beszámolni. A HACS adatai az országos átlaghoz állnak közelebb, azonban egy-egy évben – 2005, 2009, 2010, 2011 – kedvezőtlenebbek annál. A megyében regisztrált természetes fogyás ugyanakkor – 2002 és 2007 kivételével – kedvezőbb a HACS területére vonatkozó szintnél. Fontos kiemelni, hogy az utóbbi két vizsgált évben javult a HACS helyzete, a 2011-es legkedvezőtlenebb szintről (-4,9 ezrelék) 2012-ben -3,7, majd 2013-ban -3,8 ezrelékre változott a mutató értéke. Ezáltal egyben igen közel került a HACS területi mutatója az országos és egyben a megyei átlaghoz is (2013: Fejér megye: -3,6 ezrelék, Magyarország -3,9 ezrelék).

A települések jelentős különbséget mutatnak a természetes népesedési folyamatok terén. Szinte egységesen elmondható, hogy a HACS városainak és községeinek jellemzője a lakosság természetes fogyása, de van kivétel is: Rácalmás (1,1 ezrelék) és Kisapostag (1,5 ezrelék) 2013-as pozitív mérlege jelzi, hogy e településeken a születések száma nagyobb a halálozásokénál, emellett Perkáta is kiemelhető, ahol a mutató (-0,3 ezrelék) minimális természetes fogásról árulkodik. Jóval kedvezőtlenebb helyzetet mutatnak Ivánca (-9,4 ezrelék), Pusztaszabolcs (-7,7 ezrelék), Kulcs (-7,1 ezrelék) és Nagyvenyim (-6,4 ezrelék) adatai, melyek a HACS átlagos mutatóját is negatívan befolyásolják.

A települések és a HACS egészének népességi adatait is jelentősen befolyásolják a vándorlási folyamatok. A vizsgálatra kerülő mutató az adott közigazgatási egységbe állandó, vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik közigazgatási egységbe állandó, vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözetét fejezi ki, ezer lakosra vetítve.

A HACS vándorlási mutatójának változása szinte teljes mértékben visszatükrözi azt a folyamatot, melyet a lakónépesség változásának vizsgálata során már leírtunk. A terület vándorlási egyenlege 2000 és 2008 között folyamatosan pozitív volt, ezt követően, 2009-től azonban negatív előjelűre váltott. Míg tehát a vizsgált időszak elején a vándorlások hozzájárultak a helyi népesség számbeli növekedéséhez, a 2009-es évtől kezdve – 2011 kivételével – minden évben

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

több lakó költözött el a térségből, mint ahányan azt új ideiglenes, vagy állandó lakóhelyükként választották. Azt is érdemes kiemelni, hogy a területre történő betelepülés folyamatosan lassult: míg 2000-ben a vándorlási mutató értéke 15,2 ezrelék volt, 2004-ben 8,2 ezrelék, 2006-ban 5,7 ezrelék, majd 2008-ban 3,4 ezrelék. A legkedvezőtlenebb érték 2009-hez kapcsolódik (-4,1 ezrelék), ezt követően kevésbé rossz értékeket regisztráltak, sőt, 2011-ben ismét pozitív volt a térség vándorlási rátája, ez azonban nem bizonyult tartósnak, hiszen a 2012-es és 2013-as évek újra az elvándorlás jelenségét erősítik meg.

A települések szintjén – a 2013-as évet vizsgálva – most is jelentős különbségeket tapasztalunk. Míg Rácalmás (15,6 ezrelék), Hantos (13,4 ezrelék) és Kulcs (12,7 ezrelék) jelentős vándorlási nyereséggel rendelkezik, addig más települések esetében az elvándorlás ténye ellensúlyozza a HACS területének összesített mutatóját. A legnagyobb mértékű vándorlásból származó népességveszteséget 2013-ban Előszállás (-23 ezrelék), Perkáta (-18,1 ezrelék), Kisapostag és Beloiannis (-15,4 ezrelék) szenvedte el, de jelentős arányban hagyták el a lakók Nagyvenyimet, Szabadegyházát, Iváncsát és Pusztaszabolcsot is.

Következő lépésként a népesség korösszetételét vizsgáljuk meg, egyrészt az állandó népességben belül a 0-14 évesek arányát és a 60 évesnél idősebbek arányát. Fontos kiemelni, hogy mind az országos, mind a megyei, mind pedig a HACS területének mutatói folyamatos csökkenést mutatnak a 0-14 évesek aránya tekintetében. Ugyancsak e jelenség része, hogy míg 2000-ben a HACS területén a 0-14 évesek aránya (17,9%) még meghaladta az országos (16,5%) és a megyei (17,2%) átlagot, 2013-ra megfordult a helyzet. Ekkor már a HACS területének adata (14%) mind a Fejér megyei (14,2%), mind az országos (14,3%) értéknél kedvezőtlenebb. 2000 és 2013 között a HACS népességén belül a 0-14 évesek aránya 3,9%-kal esett vissza, tehát a fiatalabb korosztály száma és aránya jelentősen csökkent.

Települési szinten összevetve azt láthatjuk, hogy 2013-ban a 0-14 évesek aránya 11,1% (Beloianisz) és 15,7%-os, (Daruszentmiklós) viszonylag széles skálán változik.

A 60 évnél idősebbek aránya éppen ellenkező tendencia szerint változik. Bár 2000 és 2006 között gyakorlatilag stagnált a korosztály aránya (18,8 és 19% között változott) 2007-től (19,2%) folyamatos emelkedésnek indult. 2010-ben 20,4%, 2013-ban pedig a népesség 22%-át teszik ki a 60 évnél idősebbek. A jelenség kiegészítő magyarázatoként ki kell emelni: alapvetően nem a halandóság csökkent, hanem a születések száma esett vissza.

A települési szint most is jelentős szórást mutat a korcsoport arányának vonatkozásában: a legtöbb idős ember Nagykarácsonyban él (a lakosság 25,6%-a), míg a legkevesebb Szabadegyházán (a lakosság 18,1%-a).

A két korcsoport arányának tendenciózus változása előrevetíti az öregségi mutató változásának irányát. Az indikátor az adott területen lakóhellyel rendelkező 60-x éves személyek arányát mutatja a 0-14 évesekre vetítve, ezzel nyomon követhetővé téve a helyi lakosság öregedési vagy fiatalodási folyamatát. A HACS területén élő lakosság – összhangban a magyarországi és egyben a Fejér megyei folyamatokkal – egyértelműen öregszik. A mutató értéke 2000-ben 1,05 volt, 2005-ben 1,17, 2010-ben 1,4, 2013-ban pedig 1,56. Azaz: míg 2000-ben minden 100 0-14 évesre 105 60 év feletti jutott, 2013-ban már 156. A kedvezőtlen adatokat némileg árnyalja, hogy az országos és megyei értékek a HACS területénél is borúlátóbb képet festenek: 2013-ban Fejér megyében 160, országosan pedig 167 idős, 60 év feletti személy jutott 100 fiatal, gyermekkorú, azaz 0-14 éves személyre.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A települések közötti különbségek a HACS területén most is jelentősek: a legkedvezőtlenebb mutatóval Beloiannisz és Nagykarácsony (2,1) rendelkezik, ahol az idősek aránya 210%-os a fiatalokéhoz képest, de hasonló a helyzet Baracs (1,9), Kisapostag (1,9) és Besnyő (1,8) esetében is.

A HACS területén számos nemzetiség él, egyes településeken jelentős kisebbségekről is beszámolhatunk, jellemzően e kisebbségek nemzetiségi önkormányzattal is rendelkeznek. Figyelembe véve, hogy a cigány nemzetiség jelenléte az esetek többségében a szegénység és hátrányos helyzetű csoportok jelenlétére is utal, az alábbiakban e kisebbség aránybeli változását is megvizsgáljuk a népszámlálási adatok segítségével. 2001-ben – a hivatalos mérések szerint – a HACS területén a cigány kisebbséghez tartozók aránya 0,9% volt, miközben a megyei átlag 1%, az országos mutató pedig 2% volt. 2011-re 1,5%-ra emelkedett a helyi cigányság aránya (ez egyben megegyezik a megyei adattal is), míg országos szinten 3,2%-ot rögzítettek. Mindez jelzi, hogy a térségben – bár az országos átlagnál alacsonyabb előfordulással – fokozottabban jelentkehetnek a szociálisan és egyéb szempontokból hátrányos helyzetűek és rászorulóknak problémái.

A HACS településeken a cigány népesség aránya 2011-ben többnyire 1% alatti, egyes esetekben azonban ennél sokkal jelentősebb. Ki kell emelni Nagyvenyimet (6%), Mezőfalvát (3%), Perkátát (2,7%) és Előszállást (1,8%). E településeken fokozott figyelemmel kell lenni a hátrányos helyzetű csoportok kezelésére.

A családok, háztartások helyzetét is megvizsgáljuk a foglalkoztatottság társadalmi szempontjait elemezve. A népszámlálási adatok alapján azt láthatjuk, hogy míg 2001-ben a háztartások 38% nem rendelkezett foglalkoztatott személlyel, 2011-re ez az arány némileg csökkent, 36,7%-ra. Ez az érték kedvezőbb az országos mutatónál, amely 2011-ben 38,3%-os volt. A legtöbb foglalkoztatott nélküli háztartás Daruszentmiklóson (49,4%), Nagykarácsonyban (45,2%), Perkátán (40,5%) volt 2013-ban. A mutató részben jelzi, hogy ezeken a településeken nagyobb arányban fordulnak elő hátrányos helyzetű háztartások, családok. Ugyanezt erősíti az a mutató is, amely az alacsony végzettségűek (legfeljebb 8 általános iskolát végzettek) arányát fejezi ki az összes munkanélküli viszonylatában. Ez az adat a települések közül Iváncsa (57,4%), Besnyő (56,4%), Perkáta (55,6%), Pusztaszabolcs (54,7%) és Daruszentmiklós (54%) esetében jelzi leginkább, hogy magas a munkanélküliek között az alacsony végzettségűek, s egyben a munkaerő-piaci szempontból nehezebb helyzetben lévők aránya. A legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a munkanélkülieken belül emelkedik az utóbbi években a HACS területén: 2011-ben 41,9%, 2012-ben 43,4%, 2013-ban 44,4% volt, az értékek mindhárom évben meghaladták a megyei és országos szintet is.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportba tartozó munkanélküliek aránya szintén emelkedik az utóbbi években: 2011: 29,1%, 2012: 31,8%, 2013: 36,2%. A két utóbbi adat értékének emelkedése felhívja a figyelmet egyes társadalmi csoportok és egyben családok és háztartások munkaerő-piaci, szociális és pénzügyi érzékenységére, veszélyeztetettségére. Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportba tartozó munkanélküliek aránya a HACS területén belül 2012-ben Előszálláson (62,7%), Nagykarácsonyban (52,3%), Szabadegyházán (45,3% és Mezőfalván (45,2%) volt a legmagasabb.

A helyi közösségek állapotát jól tükrözi a helyi civil és non-profit szervezetek számának alakulása. A regisztrált non-profit szervezetek száma – az országos és megyei folyamatokkal

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

egyező módon – emelkedik a HACS területén. Megvizsgálva az ezer lakosra jutó szervezetek számát, azt láthatjuk, hogy 2000-ben a releváns érték 2,6 darab volt, 2005-ben 3,5 darab, 2010-ben pedig 4,7 darab (az utolsó rendelkezésre álló adat 2010-es). Az emelkedés ellenére a 2010-es helyi érték elmarad a megyei (6,5 darab) és országos (8,2 darab) átlagoktól. A 2011-től, új módszertan alapján rögzített adatok továbbra is jelentős távolságot mutatnak a magasabb: 2013-ban Magyarország: 12,6 darab, Fejér megye: 9,7 darab, HACS területe: 5,5 darab. A települési adatok hasonlóak a HACS átlaghoz, csak egy-egy település (pl. Szabadegyháza, Kulcs) esetében láthatunk kedvezőbb – de jelentősen az országos átlag alatt maradó – szinteket.

Összességében demográfiai szempontból kiemelendő a térség vonatkozásában a népesség jelentős csökkenése, a korábban pozitív vándorlási egyenleg kedvezőtlen megváltozása és a népesség elvándorlásának ténye (egyes települések kivételével), a társadalom öregedése és egyben a fiatal korcsoport arányának jelentős visszaesése. Emellett hangsúlyozandó a korábban kevésbé jellemző, hátrányos helyzetű lakosság arányának növekedése is.

A helyi lakosság iskolai végzettségét a 2001-es és 2011-es népszámlálás adatai alapján elemezzük. A vizsgálat három kategória alapján történik: legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebb népesség aránya, legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya, felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2001-ben 32,9% volt a HACS területén, ez jelentősen magasabb és egyben kedvezőtlenebb, mint a megyei (28,4%) és országos (26,3%) átlag. 2011-re mindhárom területi szinten javulást érzékelünk, de a HACS hátránya továbbra is egyértelmű: a helyi 29,9%-os adat 3,1%-kal haladja meg a Fejér megyei (26,8%) és 4,9%-kal az országos (25%) szintet.

A legalább érettségivel rendelkezők aránya 2001-ben 23%- volt a HACS területén. Ez az érték jelentősen elmarad a megyei (34,7%) és országos (38,2%) átlagtól. 2011-ben már a lakosság 35,9%-a rendelkezett legalább érettségivel a HACS területén, tehát az előrelépés jelentős, azonban e területen sem csökkent a térség elmaradása a megyétől (45,6%) és az országos szinttől (49%).

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya is jól mutatja a HACS lakosságának elmaradását a magasabb területi szintek átlagától. A 2001-ben mért 5,8% ismét jelentősen alatta van a megyei (10,8%) és országos (12,7%) adatoknak. 2011-re javult a helyzet, az ekkor regisztrált helyi adat 10,1%, ez azonban továbbra sem közelíti meg a megyei (16,3%) és országos (19%) értékeket.

Települési szinten is kiemelhető az iskolázottság alacsony szintje. Fontos megemlíteni, hogy a felsőfokú végzettségűek aránya 2011-ben mindössze Rácalmás esetében haladja meg az országos átlagot, Kulcson, Kisapostagon, Nagyvenyimben és Baracson van még 10% felett, a többi településen nem éri el azt, sok esetben az 5%-ot közelíti, vagy az alatt van.

A bölcsődei férőhelyek igen korlátozottan vehetők igénybe a HACS-hoz tartozó települések esetében. A 2013-as statisztikai adatok szerint a 17 település közül mindössze Kulcs községben érhető el ez a szolgáltatás, összesen 14 férőhellyel, 2009 óta. Az alacsony férőhelyszámot jól mutatja, hogy míg országos és megyei szinten, 2013-ban, egy bölcsődei helyre átlagosan 7-10 fő 0-2 éves gyermek jutott, addig a HACS területén 86 fő.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

Az óvodai férőhelyek száma 2000-2013 között némileg emelkedett a térségben: 2000-ben 1.620, 2013-ban 1.797 férőhelyet vehettek igénybe a HACS településein élő családok (az emelkedés közel 11%-os). Az óvodai szolgáltatás valamennyi településen elérhető 2013-ban, a legnagyobb férőhelyszám Pusztaszabolcson van – amely a legnépesebb település is a térségben. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 éves gyermekek számának alakulása egyrészt visszatükrözi a korábban már kiemelt gyermekszám csökkenést, másrészt utal arra, hogy – HACS szinten – jelenleg nem érzékelhető férőhelyhiány az óvodai ellátásban. Míg tehát 2000-ben egy óvodai férőhelyre 0,91 fő 3-5 éves gyermek jutott, addig 2009-ben 0,85, 2011-ben 0,80, 2013 pedig 0,71 fő. Az adatok értelmezésénél egyrészt figyelembe kell azt is venni, hogy a csökkenést részben a férőhelyszám emelkedése is okozta, valamint azt is, hogy az 5-6, illetve 6-7 év közötti gyermekeket nem veszi figyelembe ez a mutató, azonban az esetek jelentős részében előfordul, hogy a gyermekek csak a 6. életévük betöltését követően kerülnek ki az óvodai ellátásból.

A gyermekszám csökkenését mutatja az általános iskolai feladatellátási helyeken tanulók létszámának csökkenése is a HACS vonatkozásában. Míg 2001-ben még 4.259 fiatal tanult a térség általános iskoláiban, 2005-ben 3.964, 2009-ben 3.603, 2010-2013 között pedig 3.400-3500 fő. A 2013-as 3.475 fő a 2001-es adathoz képest 18,4%-os visszaesést jelez, ami igen jelentősnek mondható. Az általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma – ami az országos átlagtól jelentősen elmarad a települések mérete miatt – szintén folyamatos és jelentős visszaesést mutat – 2001-ben 236,6 fő, majd 2013-ban 182,9 fő volt.

A HACS térségén belül egyedül Pusztaszabolcs városában működik középiskola. Az elmúlt időszakban az itt tanuló fiatalok száma is jelentősen visszaesett, a csökkenés leginkább a 2010-et követő években realizálódott. 2001-ben 330 fő, 2005-ben 320 fő, 2010-ben 310 fő volt a középiskolák létszáma, de 2011-ben már csak 267, 2012-ben 227, 2013-ban mindössze 185 fő. A 2001-es szinthez képest igen számottevő, 44%-os visszaesésről beszélhetünk a 2013-as mutatók alapján.

A fenti adatok a gyermekszám drasztikus csökkenése mellett az intézmények kihasználtságának visszaesésére és az oktatásban dolgozó szakemberek munkaerő-piaci helyzetének esetleges ellehetetlenülésére is utalnak.

A HACS területén az egy házi orvosra, illetve gyermek házi orvosra jutó lakosok száma 2011-ben 1.803, 2012-ben 1.851, 2013-ban 1.841 fő volt. A szám alapvetően változik a születések és halálozások következtében, illetve esetleges házi orvosi praxis megszűnése, létrejötte esetében. Az adatokat a megyei és országos értékekkel összevetve elmondható, hogy a térségben működő házi orvosok jelentősen nagyobb leterheltség mellett végzik munkájukat: 2013-ban országos átlagban egy orvosra 1.557 fő jut, de megyei szinten is csak 1.698 főről számolhatunk be. Különösen kedvezőtlen a helyzet Mezőfalván (2.355 fő), Előszálláson (2.307 fő), Nagyvenyimben (2.016 fő és Pusztaszabolcson (1.985 fő), ahol az orvosok leterheltsége – a lakosság adatok alapján – kiemelkedő.

A helyi és térségi közszolgáltatások esetében ki kell emelni, hogy az infrastrukturális feltételek sokszor nem felelnek meg a kor elvárásainak, az energetikai szempontból elavult épületek működtetése jelentős terheket ró az önkormányzatokra.

A közbiztonság erősségét az 1000 lakosra jutó bűncselekmények száma alapján vizsgáljuk. E téren elmondható, hogy a HACS területén a 2000 és 2013 közötti időszak jelentős részében nem érte a bűnözés szintje a megyei és országos átlagokat, tehát a közbiztonság viszonylag erősnek

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

mondható. Az időszak során a legalacsonyabb értékkel 2013-ban találkozhatunk, amikor a HACS területén 1000 lakosra átlagosan 2133 bűncselekmény jutott, míg a megyében 3.805, országos szinten pedig 4.894 darab.

Társadalmi vonatkozásban mindenképpen kiemelendő, a helyi lakosság alacsony iskolai végzettsége, különösen a diplomások területén. A helyi társadalom szervezettségének viszonylag alacsony fokát jelzi a civil és nonprofit szervezetek kisebb száma, ugyanakkor pozitív tényként értékelendő a térség kedvező közbiztonsági helyzete.

A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület Helyi Akciócsoportjához tartozó településeken a száz lakosra jutó adófizetők száma 2000 és 2013 között 42 főről 46,9 főre nőtt. Míg a vizsgált időszak elején ez az érték lényegében megegyezett a megyei szinten mért adattal (42,1 fő), addig 2013-ra Fejér megyében már csupán 36,8 fő adófizető jutott 100 lakosra.

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem értéke ugyancsak 2000 és 2013 között 269 ezer forintról 788 ezer forintra nőtt, míg Fejér megyében ugyanezen időszak alatt 307 ezer forintról közel 820 ezer forintra emelkedett a mutató értéke. A térségen belül Rácalmáson rögzítették 2013-ban a legmagasabb számot (1.035.905 Ft), és Beloianisz esetében a legalacsonyabbat (539.475 Ft).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma a térség településein 2006 és 2013 között 1.401 főről 2.220 főre emelkedett. A rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya 2001-ben a megyei átlagot (37,9%) kismértékben meghaladta, és 40,2% volt. Ugyanez a mutató 2011-ben már csak 37,2% volt a térségben, miközben megyei szinten 36,4% volt.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya a 2001-es 19,8%-ról 2011-re 11,8%-ra csökkent. Ezzel párhuzamosan a megyei érték 16 százalékról 10 százalékra esett vissza.

A száz lakosra jutó személygépkocsik száma 2006 és 2013 között jelentős mértékben bővült a térségben, hiszen míg az átlag a vizsgált időszak elején 18,5 db volt, addig ez a szám 2013-ra 29,5-re emelkedett. Érdeemes megjegyezni, hogy 2006-ban a megyei szintű érték még 22,9 db volt, és ez a szám 2013-ra 30,8 darabra emelkedett, vagyis a Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület Helyi Akciócsoportjához tartozó települések jelentős felzárkózást tudnak e téren is felmutatni.

A helyi közösségek lakhatási körülményeit több mutató együttes elemzésével vizsgálhatjuk. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2001-ben 26% volt a térségben, ami jelentős mértékben meghaladta az ugyanekkor mért megyei adatot (17,3%). 2011-ben ugyan már csupán 11,5% volt a mutató értéke térségi szinten, ám a megyei mutató értéke is jelentősen csökkent (7,6%).

Az épített lakások aránya az éves lakásállomány százalékában mind térségi, mind pedig megyei szinten folyamatosan csökkent, így 2000 és 2013 között a mutató értéke mindkét vizsgált terület egység esetében 0,4%-ról 0,1%-ra változott.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

4.1.5. A gazdaság helyzete

A foglalkoztatottak arányát a 2001-es és 2011-es népszámlálási adatok alapján vizsgáljuk meg a foglalkoztatási szempontból aktívnak tekinthető korcsoport vonatkozásában (15-64 évesek). A mutató szempontjából foglalkoztatottnak minősül minden 15-64 év közötti személy, aki az eszmei időpontot megelőző héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendszeres foglalkozásától (pl. betegség miatti távollét vagy fizetett, illetve fizetés nélküli szabadság miatt) csak átmenetileg volt távol.

2001-ben a HACS településein élő 15-64 éves lakosság 55,5%-a volt foglalkoztatott. Ez magasabb az országos átlagnál (55%), azonban elmarad a megyei szinttől (58,2%). 2011-re mindhárom területi szinten pozitívan változott a helyzet: az országos átlag 57,9%-ra, a Fejér megyei 59,8%-ra, míg a HACS adata 58,4%-ra emelkedett. Továbbra is igaz tehát, hogy az országos átlagnál némileg kedvezőbb, míg a megyeinél alacsonyabb a foglalkoztatottak aránya a HACS településein.

A települések közötti különbségek 2011-ben számottevőnek mondhatóak. A legalacsonyabb a foglalkoztatottak aránya Daruszentmiklóson (46,3%) és Nagykarácsonyban (52,7%), azonban több településen a 60%-os is meghaladó (Nagyvenyim és Hantos 62,7%, Baracs 62,6%, Rácalmás 62,4%, Kisapostag 60,7%, Kulcs és Szabadegyháza 60,3%).

A munkaerő felkészültsége alapján kiemelendő a már korábban hangsúlyozott iskolai végzettség szerinti elmaradása a helyi lakosságnak. Amellett, hogy valamennyi kategóriában gyengébbek a helyi végzettségi mutatók a megyei és országos mutatóknál, fontos kiemelni azt a tény is, hogy egyes jelentősebb helyi foglalkoztatók (pl. Hankook) más térségekből ingázó foglalkoztatottakat tudnak alkalmazni szakképzett munkaerőként.

A releváns statisztika alapján regisztrált munkanélküli (álláskereső) az a személy, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, oktatási intézmény nappali tagozatán nem folytat tanulmányokat, öregségi nyugdíjra nem jogosult, valamint rehabilitációs járadékban nem részesül, és az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony kivételével munkaviszonyban nem áll és egyéb kereső tevékenységet sem folytat, és elhelyezkedése érdekében az illetékes kirendeltséggel együttműködik, és akit az illetékes kirendeltség álláskeresőként nyilvántart.

A fenti feltételek alapján regisztrált munkanélküliek száma 2000 és 2007 között 1.319 és 1.755 fő között mozgott. A legmagasabb e szűkebb időszakon belül 2004-ben volt (1.755 fő), ezt követően csökkent, 2007-ben 1.527 főre. A 2008-ban kezdődő nemzetközi gazdasági válság e térségben is jelentősen éreztette hatását. 2008-ban a munkanélküliek száma a 2000-es szint (1.319 fő) 147,4%-ára (1.944 fő) emelkedett, melyet 2009-ben ismét kiemelkedő emelkedés követett. A 2009-es 2.778 fős munkanélküli szám a 2007-es adat 210,6%-a, tehát az álláskeresők száma több, mint duplájára emelkedett. A következő évek lassú enyhülést hoztak, 2011-ben 2.376 főt regisztráltak álláskeresőként, azonban 2012-ben újabb emelkedés következett. Az utolsó vizsgált adat szerint 2013 végére 1.901 főre csökkent a munkanélküliek száma, ez azonban továbbra is jelentősen magasabb a válság előtti értékeknél.

A 2008-ban kezdődő gazdasági válság jól megmutatkozik a munkanélküliségi ráta mutatójában is, melynek értéke 2006-2008 között 4,5-5,6% között mozgott, majd 2009-ben 9%-ra ugrott fel a HACS területén. Ez a szint meghaladja a megyei 8,8%-ot, azonban nem éri el az országos 9,9%-ot, ami azt is jelzi, hogy Magyarország egyes területeit még súlyosabban érintette a válság

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

munkaerő-piaci hatása. Bár 2010-ben a mutató értéke 7,5%-ra mérséklődött, még 2013-ban is 5,7%-on volt, tehát nem érte el a válság előtti szintet, ugyanakkor, ebben az évben is kedvezőbb volt az országos (6,3%) adatnál.

A HACS településeinek a ráta értéke 3,7% (Besnyő) és 8,9% (Nagykarácsony) közötti értékek között szórta 2013-ban, ami jelzi, hogy foglalkoztatási és munkaerő-piaci szempontból erősen differenciált területről van szó. A legkedvezőtlenebb adatok Nagykarácsony mellett: Daruszentmiklós: 8,6%, Hantos: 7,6%, Mezőfalva: 7,2%, Előszállás: 6,5%.

A tartós munkanélküliek (azaz 180 napnál régebben regisztrált álláskeresők) aránya az összes munkanélkülieken belül az időszak nagyobb részében 50% körül mozgott, tehát az álláskeresők mintegy fele jellemzően tartósan kiszorul a munkahelyekről. A HACS területi adata (49,8%) 2013-ban szinte megegyezik az országos értékkel (49,9%), de magasabb a megyei (46,7%) aránynál.

A fiatal munkavállalók között 2006 óta jellemzően emelkedik a munkanélküliek jelenléte. Az összes regisztrált munkanélküli között a 25 év alattiak aránya 2006-ban 13,7% volt, 2009-ben ez 16,2%-ra nőtt. 2010, 2011-ben javult a helyzet, azonban 2012-ben minden eddiginél magasabbra ugrott a mutató szintje (17,7%) és 2013-ban is 16,8% volt. Míg korábban (2010-ig) jellemzően az országos átlag meghaladta a helyi szintet, az utóbbi években megfordult a helyzet: a HACS térségében regisztrált értékek jelentősen meghaladják az országos átlagot. Ugyancsak igen nagy különbségek vannak a települések között: nem ritka a 20% körüli, vagy azt meghaladó érték (Nagyvenyim: 24,1%, Előszállás: 23,3%, Daruszentmiklós: 20,7%, Besnyő: 20,5%, Pusztaszabolcs: 19%), ahol a fiatalok munkához jutása tehát kiemelt problémaként mutatkozik.

A problémakör másik vetületét adja a 45 év felettiek munkaerő-piaci helyzetének romlása. Sajátos módon azt láthatjuk, hogy 2009-ben e csoport stabilabb helyzetbe került a foglalkoztatottak között, mint korábban volt: míg 2008-ban arányuk 38,6% volt az összes munkanélküli között, 2009-re 34,9%-ra esett vissza. Ezt követően folyamatos emelkedést tapasztalhatunk, melynek eredményeként 2013-ban már a munkanélküliek 41,9%-át az e korcsoportba tartozó személyek alkotják. Ez az érték a megyei szinttel (41,7%) közel azonos, viszont jelentősen meghaladja az országos átlagot (37,9%).

A települések közül a legkomolyabban Beloiannisz (50%), Kisapostag (46,4%), Perkáta (45,5%) és Baracs esetében (44,9%) tapasztalható a probléma.

Az ingázási mutató kifejezi, hogy a településen élő foglalkoztatott lakosok mekkora aránya jár el napi szinten más településre dolgozni. A mutató egyben azt is jelzi, hogy mekkora az adott település foglalkoztatási potenciálja.

A HACS területén lévő települések többségének lakossága viszonylag jelentős arányban ingázik. Ezt már a 2001-es adatok is jól mutatták, ekkor az ingázók aránya 65,8% volt. Fontos jelezni, hogy ez a mutató nem feltétlenül és nem kizárólag a HACS területén kívülré irányuló ingázást jelzi, tehát a településekről egymás irányába is történhet a lakosság ingázása. Az említett arány jelentősen meghaladja a megyei mutató szintjét (39,2%) és még jobban az országos átlagot (29,9%). 2011-re tovább emelkedett az ingázás a HACS településeinek vonatkozásában: az ekkor mért 70,6% ismét jelentősen felette van a megyei (46,7%) és országos (34,5%) értékeknek.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A 2011-es települési szintű adatok azt mutatják, hogy a HACS szinte minden településéről igen magas az ingázás: kiemelkedik Beloiannis (83,6%), Kisapostag (82%), Daruszentmiklós (79,5%), Baracs (77,6%), Rácalmás (76,8%), Kulcs (76,4%), Hantos (76%), Nagyvenyim (74%). E helyzetnek egyik sajátos esete Rácalmás, mely maga is igen jelentős ingázót vonz a Hankook helyi üzeme révén, ugyanakkor saját lakosságának jelentős része más településen talál megélhetést.

A foglalkoztatási helyzet a HACS területén a 2009-es világgazdasági válságot követően még nem tudott visszarendeződni a 2008 előtti időszak szintjére. A válság jelentősen megnövelte a munkanélküliek számát, különösen gyengítve a fiatal (25 év alatti) és idősebb korú (45 évnél idősebb), valamint alacsony végzettségű és alacsony foglalkoztatási presztízsű munkavállalók esélyeit a munkaerő-piacon. Az ingázás jelentős mértéke a települések méretéből és a jelenlévő foglalkoztatók számából is következik, ugyanakkor rávilágít a helyi foglalkoztatók hiányára, a munkahelyteremtés lokális kérdésének megoldatlanságára is.

A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület Helyi Akciócsoportjához tartozó települések gazdasága sokrétű és változatos, és számos gazdasági adat tekintetében a megyei átlagnál is kedvezőbb fejlettségi képet mutat.

A vizsgált településeken az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma jelentősen, 64,4 db-ról 114,4 db-ra – közel kétszeresére – emelkedett 2000 és 2013 között. Ugyanebben az időszakban alacsonyabb dinamikával ugyan, de megyei szinten is hasonló tendenciák voltak megfigyelhetők, hiszen ugyanennek a mutatónak az értéke 94,3 darabról 134,7 darabra nőtt. 2010-ben az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások száma Rácalmásban volt a legmagasabb, (158,5 db), és Beloiannis területén a legalacsonyabb (54,2 db). 2013-ban már Kisapostagon volt a legmagasabb a mutató értéke (153 db) és Pusztaszabolcson a legalacsonyabb (79,7 db).

A működő vállalkozások tekintetében azt látjuk, hogy 2008 és 2012 között 1.422 darabról 1.072 darabra csökkent a működő egyéni vállalkozások száma, míg a működő társas vállalkozások száma ugyanebben az időszakban 1.050 darabról 1.109 darabra emelkedett. A vizsgált időszak végén a legtöbb működő vállalkozást Rácalmásban (206 db), míg a legkevesebbet Hantason (7 db) rögzítették. Ezen belül a működő mezőgazdasági vállalkozások száma 2008 és 2011 között a KSH adatai alapján 110 darabról 95 darabra csökkent.

Megállapítható ugyanakkor, hogy a működő vállalkozások száma ezer lakosra vetítve jelentős mértékben csökkent, hiszen a mutató értéke 2008-ban még 49,3 db volt (megyei érték ugyanekkor 61,2 db), míg 2012-ben már csupán 45,3 db (megyei érték 55,9 db).

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke jelentős bővülést mutat a vizsgált településeken. Míg 2000-ben 258 ezer forint értéket rögzítettek a mutató kapcsán, addig 2013-ban 526.200 forint jegyzett tőke jutott egy lakosra. Mindez a térségben végrehajtott jelentősebb beruházásoknak (pl. Hankook Tire Kft.) tudható be. Ezt jelzi, hogy 2013-ban Rácalmásban több, mint 2,5 millió forint míg Szabadegyházán, ahol többek között a Hungrana Kft. telephelye található, 3,7 millió forint volt a mutató értéke. A térség településeinek többségében azonban nem ilyen kedvező a helyzet, hiszen az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke Daruszentmiklóson például 56.100 forint, míg Mezőfalván 86 900 forint volt ugyanebben az évben. A KSH adatbázisából látható továbbá, hogy a térségi átlag érték elmarad a mutató megyei szintű értékétől (2013-ban 797.900 forint/fő), ugyanakkor ezt az említett települések értékei többszörösen is meghaladják.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték a térségben 2004 és 2013 között jelentős mértékben, mintegy nyolcszorosára bővült. A vizsgált időszak elején mért mintegy 415 ezer forintos volumen 2013-ra 2,76 millió forintra ugrott, ami jelentősen meghaladja a megyei szinten ugyanekkor rögzített adatot (1,6 millió forint). Ugyanakkor itt is igaz a korábbi területi egyenlőtlenség, hiszen Rácalmás és Szabadegyháza értékei kiugró mértékben haladják meg a térség többi településén rögzített értéket.

A térség vállalászási demográfiai mutatói alapján – összhangban a fentiekkel – kijelenthető, hogy az Akciócsoport területén jól beazonosítható gazdasági centrumterületek találhatóak. Az 1-9 főt foglalkoztató társas vállalkozások száma 2008 és 2012 között 951 darabról 2.087 darabra emelkedett úgy, hogy Rácalmás és Nagyvenyimben kifejezetten jelentős bővülés történt. A 10-49 fős működő társas vállalkozások száma ugyanebben az időszakban 89-ről 86 darabra csökkent. 2012-ben e kategóriában a legtöbb cég Rácalmásban működött (14 db), míg Nagyvenyimben 11 darabot találunk. Az 50-249 fős működő társas vállalkozások száma lényegében 2009 óta stagnál, 6 darab. Ezek közül 2-2 darab található Besnyőn és Pusztaszabolcsban. 250 fő feletti létszámot foglalkoztató cég 2 darab található a térségben, 1-1 működik Rácalmásban és Szabadegyházán.

Ha a térség vállalászásainak ágazati megoszlását vizsgáljuk, látható hogy a mezőgazdasági ágazatban működő társas vállalkozások száma alacsony (2008: 51 db, 2011: 46 db) és ez is csökkenő tendenciát mutat 2008 és 2011 között. Jelentős súlyt képviselnek az ipari cégek, ugyanakkor 2008 és 2011 között ezek száma is 4,6%-kal csökkent, 673 darabról 642 darabra. 2011-ben a legtöbb ipari vállalkozást Rácalmásban tartották számon (108 db).

A szolgáltatási szektor természetesen a legmeghatározóbb a térség településeiben, az itt működő cégek száma 2008 és 2011 között 1 689 darabról 3 078 darabra emelkedett. Az ágazatban működő társas vállalkozások száma 2011-ben Rácalmásban volt a legmagasabb (493 darab), míg Hantoson a legalacsonyabb (50 db).

A térség kiemelkedő ipari foglalkoztatói közül megemlítenéd a járás 500 főnél többet foglalkoztató cégének egyike, a 2006-ban ide települt Hankook Tire Kft., mely a HVG TOP 500 2014-es listáján 166 milliárd forintot meghaladó árbevétellel az 57. helyet érte el és ezzel fejez megye 4. legnagyobb cége, továbbá a Hungrana Keményítő és Izocukorgyártó és Forgalmazó Kft., melynek utolsó éves nettó árbevétele közel 100 milliárd forint volt és közel 300 főt foglalkoztatott. A cég így a HVG 500-as lista 99. helyén foglal helyet. A helyi ipar gerincét ugyanakkor jellemzően a kisebb, 19 főt foglalkoztató családi vállalkozások adják, kiegészülve néhány nagyobb – 10-49 főt foglalkoztató – céggel.

A térség ipari infrastruktúrája koncentrált, minőségi ipari terület jellemzően a térségi gazdasági centrumokban (pl. Rácalmás) érhető el. Az ipari parkok, ipari területek területileg kiegyensúlyozott fejlesztése, illetve a meglévők minőségének javítása a mindenkori piaci igényekkel összhangban történhet meg.

Az agrárgazdaság helyzete kapcsán érdemes megvizsgálni a térség birtokszerkezetét. 2000-ben 19.332 ha terület volt egyéni gazdaságok használatában, míg mezőgazdasági tevékenységet

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

folytató gazdasági szervezetek használatában 29.626 terület volt. Utóbbiak 808 hektár területet béreltek, míg az egyéni gazdaságok esetében ez az érték 5.786 hektár volt. 2010-re az egyéni gazdaságok használatában már csupán 15.000 ha terület volt, míg mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában már 31.924 hektár volt található. Ebből már 29 ezer hektár volt bérelt terület, míg az egyéni gazdaságok esetében ez az érték 2 176 hektárra csökkent. Az egyéni gazdaságok használatában lévő szántó területe 2000 és 2010 között a térségben 15.267 hektárról 12.742 hektárra csökkent. Ugyanezen időszak alatt a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő szántó területe 21.607 hektárról 27.985 hektárra nőtt. A vizsgált időszakban jelentősen csökkent az egyéni gazdaságok használatában lévő erdő területe, hiszen míg ez 2000-ben 1 237 hektárt tett ki, addig a mutató értéke már csupán 426 hektár volt. Az állattenyésztés vonatkozásában elmondható, hogy térségi szinten a baromfiállomány rendelkezik a legnagyobb létszámmal, a legkisebb létszámmal a szarvasmarha állomány. A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek szarvasmarha-állománya a KSH adatai szerint 2000 és 2010 között 9.211 darabról 8.242 darabra esett vissza, míg az egyéni gazdaságok szarvasmarha-állománya ugyanebben az időszakban 1.067 darabról 1.196 darabra nőtt. A gazdasági szervezetek sertésállománya ugyanezen időszak alatt 28.533 darabról 9.149 darabra, míg az egyéni gazdaságok sertésállománya 20.301 darabról 7.963 darabra esett vissza.

A turisztikai ágazat statisztikai mutatóit vizsgálva azt látjuk, hogy a kereskedelmi szálláshelyek kapacitása 2000 és 2013 között lényegében megduplázódott, hiszen ez idő alatt a szállásférőhelyek száma 108 darabról 242 darabra nőtt. A legnagyobb kapacitás a turisztikai szempontból kedvező adottságokkal rendelkező Rácalmásra épült ki (2013-ban 136 db), ahol a térség összes szállásférőhelyének 56,19%-a érhető el. Kisapostagon 17 db, Kulcsra 25 db kereskedelmi szállásférőhely volt elérhető ugyanebben az évben, míg több településen nem volt ilyen kapacitás.

A falusi szálláshelyek számában ugyancsak jelentős bővülés volt tapasztalható a térség településein, hiszen míg 2000-ben 53 db ilyen szállásférőhely volt elérhető, addig 2013-ban már ezek száma 102 darabra nőtt. A férőhelyek koncentráltan – a térség mindössze 5 településén – érhetőek el, és ebben az esetben is Rácalmásra található a legnagyobb kapacitás (2013-as adatok szerint 38 db).

A vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken – a kapacitás bővüléssel párhuzamosan – ugyancsak jelentős mértékben bővült. Míg 2000-ben 3.173 db vendégéjszakát töltek el itt, addig 2013-ban ez a szám már a hatezret is meghaladta. Rácalmás kiemelt szerepe itt is egyértelműen megmutatkozik, hiszen a településen 2013-ban 5.531 db vendégéjszakát töltek el. A falusi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma ugyanebben az időszakban 1.188 darabról 3.073 darabra nőtt, úgy hogy 2013-ban Rácalmásra az összes vendégéjszaka több mint felét 1.568 vendégéjszakát töltek el a turisták. A térségben jelentősnek mondható a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya, mely 2000-ben 39% volt a településeken és így kismértékben elmaradt a megyei értéktől (41,6%). 2013-ra ugyanakkor a térségben rögzített 37%-os arány már jelentősen meghaladta a megyei mutató értékét (24%). Területi egyenlőtlenség – alapvetően a turisztikai adottságok miatt – természetesen itt is kimutatható a térségben, hiszen míg Rácalmásra ez az arány 47,4%, addig Pusztaszabolcson 7,7% volt 2013-ban. A falusi szálláshelyeken ugyanakkor az Akciócsoport településein ugyanebben az időszakban 25%-ról 10%-ra csökkent a külföldi vendégek aránya, igaz Baracson például 2013-ban ez az arány 57,1% volt a KSH adatai szerint.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A térség turisztikai vonzereje jelenleg korlátozottnak mondható, amennyiben a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött átlagos tartózkodási idő 2000 és 2013 között kismértékben bővülve 2,2 napra emelkedett, míg ugyanez a mutató a falusi szálláshelyek esetében 4,4 napról 2,7 napra csökkent úgy, hogy a megyei szintű mutató értéke is csupán 2,3 nap volt a vizsgált időszak végén.

A szektor szempontjából a térség kedvező adottságai között kell megemlítenünk a Duna közelségét, valamint a természet közeli helyszíneket és természetvédelmi területeket. Az aktív turizmus (lovas-, vízi- stb.) mellett a falusi turizmus, illetve a korábban már hivatkozott térség-specifikus programturizmus is komoly potenciált rejt, amennyiben ennek fejlesztésére a helyi szereplők összefogásával kerül sor.

Amint azt láthattuk, a szolgáltatói szektor igen erős a térségben. A településeken a legfontosabb kiskereskedelmi szolgáltatások (élelmiszerüzlet, cukrászda, stb.) elérhető, melyeket a jellemzően helyi igényekre alapozó családi kisvállalkozások üzemeltetnek.

A térségben működő cégek eseti gazdasági kapcsolatai még továbbfejleszthetőek. Különösen a gazdasági centrumterületeken (pl. Rácalmás) működő, jobb kapcsolatrendszerrel rendelkező vállalkozásokra építve – az érintett önkormányzatokkal együttműködve – a jövőben potenciális helyi, térségi klaszter együttműködések jöhetnek létre.

A helyi települési önkormányzatok alapvetően jó kapcsolatot ápolnak a területükön telephelyet működtető cégekkel. Ahhoz azonban, hogy a fenti hálózatos együttműködések hosszútávon is fenntarthatóak legyenek erősíteni szükséges az – elsősorban városi – önkormányzatok befektetés ösztönző tevékenységét. Ennek sikeréhez szükséges a térségben működő cégek főbb kereskedelmi kapcsolatainak és piaci lehetőségeinek részletes feltérképezése is.

A térség jelentősebb feldolgozóipari szereplői (Hankook, Hungrana stb.) kiterjedt kapcsolati hálójával, beszállítói kapcsolatokkal rendelkeznek akár az országhatárokon kívül is. Ezekre, valamint a kisebb vállalkozások és a helyi agrárszektor szereplőinek együttműködésére mindenképpen szüksége a jövőben építeni.

A kutatás-fejlesztési potenciál ugyan korlátozottnak mondható a településeken, ugyanakkor a helyi vállalkozások számos technológiai fejlesztést végrehajtottak az elmúlt években. Így megemlíthető Rácalmásan az R-STEEL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság, mely két pályázat keretében fejlesztette telephelyét, és összesen 100 millió forintot meghaladó összegű támogatást nyert 2011-ben és 2013-ban. Pusztaszabolcson az elmúlt években elsősorban a T-PALETTA Gyártó, Kereskedelmi Szolgáltató Betéti Társaság pályázott sikeresen Európai Uniós forrásokra, hiszen a cég két pályázatot is megvalósított, összesen mintegy 25 millió forint értékben. A beruházások anyagmozgató gépek beszerzésére, illetve innovációs szolgáltatásfejlesztésre irányultak. 2012-ben az ÚMVP keretében a NOBLE Mérnöki Szolgáltató Kft. 9.948.000,- Ft fejlesztési forrást nyert az eszközfejlesztésre. Az eszközfejlesztés teljes beruházási költsége bruttó 16.660.000,- Ft volt. Adonyban az elmúlt években elsősorban az Agroszervíz Szolgáltató Kft. pályázott sikeresen Európai Uniós forrásokra, hiszen a cég két pályázatot is megvalósított, összesen mintegy 18,64 millió forint értékben. A beruházások technológia-fejlesztésre, illetve munkahelyi képzések támogatására irányultak. 2009-ben és 2013-ban a TŰZÉPKER Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. több mint 20 millió forint fejlesztési forrást nyert technológiai innovációra és az elektronikus kereskedelem bevezetésére.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

Amint láthattuk a térség gazdasági szereplői, vállalkozásai jelentős fejlesztéseket hajtottak végre az elmúlt időszakban Európai Unió forrásokból támogatott projektek keretében. 2014-2020-as fejlesztési időszakban további források állnak várhatóan rendelkezésre mind a Vidékfejlesztési Programból, mind pedig a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programból. Ahhoz, hogy a helyi cégek továbbra is többlet fejlesztési forrásokhoz juthassanak, szükséges ugyanakkor a beruházások stratégiai szintű megtervezése, előkészítése.

Mindez különösen igaz azokra az ágazatokra – például turisztika – ahol a fejlesztések lebonyolításához a vállalkozások mellett civil közösségek, és helyi döntéshozók együttműködése is szükséges.

4.1.6. A helyzetértékelés összefoglalása

A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület LEADER HACS térségének megközelíthetősége alapvetően jó, mind a vasúti kapcsolódás, mind pedig – az M6-os autópálya megépülésével – a gyorsforgalmi úton történő elérés biztosított. A térség keleti részén fekvő települések elérhetőségét javítja a Duna is, mely azonban elsősorban kishajó forgalommal segíti a térség turizmusát. A közutak a települések belterületi szakaszain, illetve a külterületeken sok esetben felújítást igényelnek.

A nagyobb településeken jelentős építészeti örökség található, de a térség községei is komoly hangsúlyt fektetnek a turisztikailag hasznosítható épületállomány fejlesztésére. Az épületek jelentős része felújítást, energetikai korszerűsítést igényel, megfelelő hasznosításuk még várat magára.

A térség természetvédelmi területei közül kiemelendő az Adonyi Természetvédelmi Terület. A terület védelem alá helyezésének célja a hazánkban csak néhány helyen előforduló fokozottan védett gyapjas csüdfű termőhelyének megóvása volt.

Kiemelendő továbbá a Rácalmási-szigetek Természetvédelmi Terület és a Líviai halastavak Természetvédelmi Terület. A térség keleti települései esetében meghatározó problémaforrás a Duna és ennek partjának környezeti állapota.

A környezet állapotát a helyi természeti adottságok mellett a rendelkezésre álló – elsősorban vonalas – infrastruktúra állapota is jelentős mértékben meghatározza. A HACS-hoz tartozó településeken a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya emelkedett 2000 és 2013 között. A háztartási gázfogyasztók száma a HACS településein száz lakásra vetítve csökkent. A közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya ugyancsak 2000 és 2013 között jelentősen emelkedett a térségben.

A településeken a zöld infrastruktúra sok esetben minőségi megújítást igényel, amely mellett, egyes esetekben barnamezős területek rehabilitációjának igénye is felmerül. A települések közterületei további fejlesztést, funkcionális átalakítást igényelnek.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

2001-ben a HACS településein élő 15-64 éves lakosság 55,5%-a volt foglalkoztatott. Ez magasabb az országos átlagnál, azonban elmarad a megyei szinttől. A munkaerő felkészültsége alapján kiemelendő a már korábban hangsúlyozott iskolai végzettség szerinti elmaradása a helyi lakosságnak. Amellett, hogy valamennyi kategóriában gyengébbek a helyi végzettségi mutatók a megyei és országos mutatóknál, fontos kiemelni, hogy egyes jelentősebb helyi foglalkoztatók más térségekből ingázó foglalkoztatottakat tudnak alkalmazni szakképzett munkaerőként.

A közszolgáltatások elérhetősége az egyes települések esetében eltérő, a szolgáltatások infrastrukturális háttere nem minden esetben tudott megújulni a korábbi időszakokban, egyes esetekben energetikai probléma, más esetekben eszközhiány hátráltatja a feladatellátást.

A HACS-hoz tartozó települések gazdasága sokrétű és változatos, számos gazdasági adat tekintetében a megyei átlagnál is kedvezőbb fejlettségi képet mutat. A vizsgált településeken az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma jelentősen emelkedett 2000 és 2013 között. Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma ezzel szemben csökkent ugyan, de az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke jelentős bővülést mutat a településeken.

A jellemzően kisfoglalkoztató cégekre épülő gazdaságon belül meghatározó a feldolgozóipari tevékenység, de az agrárium súlya is – csökkenő mértékben ugyan, de – jelentős.

A térség főbb turisztikai vonzerejét az épített és természeti környezet szépsége, a lovas turizmus, a tanyasi turizmus és a Dunára települő horgász és vízi turizmus jelenti. A települések jelentős turisztikai vonzerőt jelentő rendezvények házigazdái is.

Az önkormányzatok gazdasági helyzetét nehezítik a korszerűtlen, rossz energetikai mutatókkal rendelkező ingatlanok.

A HACS területén található települések összes lakónépessége 2013 év végén 47.863 fő volt. A lakónépesség változására jellemző, hogy 2000 és 2008 között folyamatosan emelkedett, majd 2009-től egyértelműen csökkeni kezdett. A természetes szaporodás, fogyás mutatója a teljes vizsgált időszakban negatív előjelű volt, Ez alapján kijelenthető, hogy a halálozások száma a területen, összességében minden évben meghaladta az élveszületések számát.

A terület vándorlási egyenlege 2000 és 2008 között folyamatosan pozitív volt, ezt követően, 2009-től azonban negatív előjelűre váltott.

A népesség korösszetétele kapcsán a térségben a 0-14 éves korcsoport arányának csökkenése, és a 60 évnél idősebbek arányának növekedése figyelhető meg. A legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a munkanélkülieken belül emelkedik az utóbbi években a HACS területén.

A HACS által érintett három járás közül a 290/2014. (XI.26.) Korm. rendeletben foglaltak szerint a Sárbogárdi Járás – melyhez Hantos település tartozik – kedvezményezett járás és komplex programmal fejlesztendőnek minősül.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007-2013-as Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítása során a HACS munkaszervezete az ÚMVP III. és IV. (LEADER) tengelyének megvalósítása kapcsán látott el feladatokat. Alapvető tapasztalatként emelhető ki, hogy a LEADER megvalósítása minden szempontból kedvezőbbnek tekinthető a térség szempontjából.

A III. tengelyes pályázatok tekintetében az akciócsoport a jobb forrásallokáció kihasználása érdekében folyamatosan élt a forrásátcsoportosítás lehetőségével. Minden egyes meghirdetett pályázati kör esetében szükséges volt a döntéshozatal előtt a forrásátcsoportosítás eszközével élni annak érdekében, hogy a benyújtott és megfelelő minőségű pályázatok támogatásban tudjanak részesülni. A 45%-os, előzetesen gazdaságfejlesztésre allokált források kihasználása nem jelentett problémát: a teljes lekötött forrás tekintetében a gazdaságfejlesztésre fordított források 64,31%-ot értek el mely az elvárásokhoz képest mindenképpen jó eredménynek mondható.

A III. tengelyes pályázatokat, a HVS-nek megfelelően, minden település számára elérhetővé tettük, ilyen jellegű korlátozási lehetősége nem is volt a szervezetnek. Az igények alapján kijelenthető, hogy a városi rangú települések kizárása a pályázási lehetőségekből több kellemetlenséggel is járt. Fontos hangsúlyozni, hogy a vállalkozások a városok esetében is jelentős aktivitást, érdeklődést mutattak pályázatok iránt. Emellett a térségben meghatározó számban a városokban találhatóak vállalkozások.

A települések aktivitása nagy szórást mutatott, voltak nagyon aktív települések a HACS területén, ilyen Iváncsa, Lórév, Kulcs Perkáta, és volt olyan település is, aki csak kisebb mértékben tudott részesülni a pályázati források igénybevételében (pl. Beloiannis, Előszállás, Mezőfalva).

A tapasztalatok között ki kell emelni, hogy a vállalkozások nagyobb arányban vettek részt a III. tengelyes kiírásokon, mint a civil és önkormányzati szféra képviselői. Összesen 32 db vállalkozás valósíthatta meg gazdaságfejlesztési és munkahely teremtési beruházását, szemben a 26 db civil, önkormányzati és egyházi pályázattal.

A III. tengely esetében a támogatott kérelmek száma és támogatási összege a következőképpen alakult:

- Falufejlesztési pályázatok: 21 db nyertes pályázat, összesen 220.508.966 Ft támogatás
- Vidéki örökség pályázatok: 5 db nyertes pályázat, összesen 124.068.259 Ft támogatás
- Turisztikai pályázatok: 13 db nyertes pályázat, összesen 281.089.536 Ft támogatás
- Mikro vállalkozás fejlesztés pályázat: 22 db nyertes pályázat, összesen 273.529.320 Ft támogatás.

A Mezőföldi Híd térség helyi sajátosságait figyelembe véve határozta meg mindig a stratégia irányvonalát, ugyanakkor mindvégig a gazdaságfejlesztést preferálva a tervezési folyamat során. Fontos volt a HACS és az Egyesület számára, hogy munkahelyteremtés valósuljon meg és a

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

kevésbé tőkeerős vállalkozások is fejlesztési forrásokhoz tudjanak jutni, és fejlesztéseik révén meg tudjanak erősödni, ismét bekerülve a piaci körforgásba. A LEADER tengely megvalósítása összességében a HACS elképzelései szerint alakult, ennek segítségével számos gazdasági szereplő jutott forráshoz és teremtett munkahelyet. A LEADER forrásaink több mint 60%-a gazdaságfejlesztésre fordítódott, amelyet jelentős eredménynek tekintünk.

Az első körös pályázatoknál a munkaszervezet még 3 ügyintézővel látta el a feladatait. Ebben a szakaszban összesen 54 db pályázat került ügyintézésre. A második és harmadik kör esetében a munkaszervezet már csak 2 ügyintézővel dolgozott, ami igen megterhelő volt. Ebben a szakaszban 122 db beérkezett pályázatot volt szükséges kezelni, míg a 3. körben 50 db-ot.

A három kör pályázati rendszere minden alkalommal más irányelvek mentén került meghatározásra, ami az ügyintézés és a pályázás szempontjából is megnehezítette a helyzetet. Minden kiíráshoz más dokumentumok és anyagok összeállítására volt szükség.

A LEADER esetében azt is ki kell emelni, hogy a Ket. alapú ügyintézés szintén nem segítette a pályázók könnyebb eligazodását, ugyanakkor a HACS igyekezett a lehető legtöbb támogatást nyújtani a helyi szereplők számára, hozzájárulva ezzel az ügyintézés felgyorsításához és a pályázati információk könnyebb feldolgozásához.

A pályázatok benyújtása kapcsán fontos tapasztalat, hogy a papír alapú dokumentálás minden szereplőt jobban leterhelt, míg az elektronikus benyújtás a pályázóknak és a munkaszervezetnek is jobb megoldást jelentett.

Ahogy arra már a III. tengelyes pályázatok esetében is utaltunk, a gazdaságfejlesztési cél vonatkozásában a HVS-ben a 45%-os kötelező forrásallokációt lett előirányozva. A célt a szervezet messzemenőig meg kívánta valósítani, és ennek eredményeként több mint 60%-os arányt sikerült elérni e területen. Források átcsoportosítása gazdaságfejlesztési célokra történt a legnagyobb arányban, a három körben. Ennek alapvető oka az volt, hogy a legtöbb támogatható pályázat ehhez a célhoz kapcsolódott: a rendelkezésre álló plusz forrásokkal több, mint 273 millió forintot tudott a HACS gazdaságfejlesztésre fordítani, 35 pályázó támogatásával, ami 7.800.000 Ft-os átlagos támogatást eredményezett.

A területi eloszlás tekintetében a LEADER források esetében kedvezőbb a helyzet, mint a III. tengelyes pályázatokkal kapcsolatosan: pozitív eredményként értékeljük, hogy minden településünk nyert LEADER-es forrást a 3 meghirdetett körben, így a területi lefedettséget maximálisan tudtuk tartani. Figyelmet fordítottunk a két hátrányos helyzetű településünkre, Daruszentmiklósrá és Nagykarácsonyra, így volt olyan intézkedésünk, ami kifejezetten a két településre lett kiírva és Ők vehették csak igénybe a támogatásokat.

A LEADER esetében minden szféra és célcsoport tudta magát képviseltetni a pályázatokon és nyertesként is minden szféra tudott megjelenni. A civil szervezetek számára különösen kedvező lehetőség volt a LEADER, figyelembe véve, hogy az elmúlt időszakban számukra nagyon kevés egyéb forrásszerzési lehetőség volt. A LEADER esetében a városi ranggal rendelkező településink is forráshoz juthattak, ami számukra egyértelműen pozitív volt, hiszen más vidékfejlesztési forrásból nem igényelhetek támogatást. A vállalkozásokra külön nagy hangsúlyt helyeztünk, részben azért, mert az első körös meghirdetésnél még szerény volt részvételük a pályázás területén. Részben a támogató segítségnek köszönhetően, a 2. és a 3. körben már megfelelő számú gazdaságfejlesztési projekt tudott támogatást kapni.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A LEADER kiírásokon 171 db nyertes projekt kapott támogatást, összesen 661.811.674 Ft összegben. Az Egyesület nem indult saját projektekkel a pályázatokon főként finanszírozási problémák miatt.

Első körben 19 db célterület került meghirdetésre, majd a második körben már csak 10 db, míg a harmadik körben mindössze 4 db pályázati intézkedést hirdettünk meg. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatták, hogy nem szükséges aprólékosan kiírni az intézkedéseket, mert az akár több kedvezményezett kizárását is eredményezheti a pályázati rendszerből. Ennek ellensúlyozására a döntéshozók célja az volt, hogy a lehetőségek szerint mindenki egyenlő eséllyel tudjon pályázni és támogatásban részesülni.

A HACS területén térségi mintaprojekt jellegű nagy beruházás nem volt LEADER forrás terhére a 2007-2013-as időszakban. Ugyancsak elmondható, hogy a térségben nem került lebonyolításra HACS saját projekt, illetve térségi vagy nemzetközi együttműködési projekt sem.

Az elmúlt időszakra vonatkozóan kiemelhető, hogy Egyesületünk együttműködése kiváló volt a helyi önkormányzatokkal. Valamennyi HACS területén található települési önkormányzat alapító tagként vesz részt az Egyesületben.

Ugyancsak az Egyesület alapító tagjai között szerepel számos civil szervezet és vállalkozás is, de az összes látókörünkbe került vállalkozással és civil szervezetekkel jó kapcsolat alakult ki.

Az egyesületen belüli partnerséget jelenleg 21 közszféra, 27 civil és 27 vállalkozói tag alkotja.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A helyi fejlesztési stratégia célrendszere, az ezekhez kapcsolódó beavatkozások természetesen illeszkedést kell, hogy mutassanak a térséget érintő további stratégiai tervdokumentumokkal, kiemelt fejlesztésekkel.

A 2014. januárban elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) négy hosszú távú – 2030-ig szóló – átfogó fejlesztési célt és ezek elérése érdekében tizenhárom specifikus célt, köztük hét szakpolitikai jellegű és hat területi célt fogalmaz meg. A célrendszer elemei közül az „Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszerfeldolgozóipar fejlesztése”, valamint a „Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom” mint specifikus célok, míg az „A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat”, a „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése”, és az „Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása” célok, mint területi célok tekinthetők relevánsnak jelen stratégia tervezése szempontjából.

A stratégia megvalósítása kapcsán kiemelt jelentőséggel bír a Vidékfejlesztési Program (VP), valamint a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP). Előbbi esetében egyértelmű a kapcsolódás, hiszen az agár szektorban érintett vállalkozások versenyképességének javítása a helyzetelemzés megállapításaiból közvetlenül levezethető, és egyúttal a VP keretében több intézkedéssel – „4.1.1 Állattenyésztési ágazat fejlesztése”; „4.2.1 Mezőgazdasági termékek feldolgozásának fejlesztése”; „6.3.1 Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése” – támogatott fejlesztési irány. A TOP esetében elsősorban a települési infrastruktúra fejlesztését érintő

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

beruházások kaphatnak hangsúlyt, többek között a TOP 2. prioritásának („Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés”) intézkedései által támogatva. A TOP és a VP esetében a SWOT helyi közösségi együttműködések erősítésére vonatkozó megállapításai is relevánsnak tekinthetők, amennyiben többek között a TOP 5. prioritása („Megyei- és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás ösztönzés és társadalmi együttműködés”) és a VP LEADER intézkedése is kiemelten kezeli a témakört.

Az országos szintű tervdokumentumok mellett ki kell emelni a helyi, térségi szintű stratégiai dokumentumokat is. Fejér Megye Közgyűlése az 57/2014. (VI.26.) önkormányzati határozatával fogadta el a megyei területfejlesztési programot. A program a megyei területfejlesztési koncepcióra épül, annak célrendszerét alkalmazza és a program prioritásait is ebből a dokumentumból vezeti le. A három megyei átfogó cél a térség népességmegtartó képességének és a lakosság közösségtudatának erősítésére, a környezet élhetőségének javítására, a természeti és kulturális értékek megőrzésére, valamint a gazdasági potenciálok fejlesztésére koncentrál. A megyei területfejlesztési program mellett elkészült a megyei TOP források felhasználását megalapozó integrált területi program (ITP) is. Fejér megye ITP-jében meghatározott célok közül a „Helyi és térségi gazdaságfejlesztés”, az „A települések élhetőségének és népességmegtartó-képességének erősítése, a települési környezet fenntartható megújítása”, továbbá az „A helyi közszolgáltatások fejlesztése a térségi gazdaság és a népességmegtartó-képesség megerősítése érdekében” célok egyértelműen reflektálnak a térség adottságaira, helyzetére.

A megyei dokumentumok mellett a térség városainak stratégiai dokumentumait, vagyis az integrált településfejlesztési stratégiákat (ITS) is javasolt röviden bemutatni. Adony város ITS-ében nevesített átfogó célok a helyi gazdaság megerősítésére, illetve a vonzó városi arculat erősítésére helyezik a hangsúlyt. A tematikus célok a város gazdasági pozíciójának erősítése mellett az infrastrukturális adottságok fejlesztését és a helyi együttműködések támogatását helyezik az előtérbe. A városi stratégiában nevesített fejlesztések közül térségi hatását tekintve kiemelendő a Duna sziget fejlesztését célul tűző beruházás, valamint a Duna-parti sétány kialakítását célzó beruházás.

Pusztaszabolcs ugyancsak elkészítette ITS-ét. A dokumentum célrendszere két átfogó és három tematikus cél mentén szervezi a jövő fejlesztési programját. Előbbi mikro térségi központként definiálja a várost, mely meghatározó szerepet játszik a környező települések lakói által keresett közszolgáltatások szervezésében, míg a tematikus célok az üzleti környezet fejlesztésére, a városi környezet minőségének javítására és a helyi értékek védelmére fektetik a hangsúlyt. Az ITS-ben megjelölt fejlesztések közül térségi relevanciája miatt kiemelendő az a kerékpárút építési projekt, mely belterületen és Pusztaszabolcs valamint Velence között húzódó infrastruktúra kiépítésével számol.

Rácalmás városa két átfogó cél mellett három tematikus célt és két területi célt nevesít. Az átfogó célok közül egy – „Az agglomerációs központ szerepet betöltő Rácalmás népességmegtartó képességének javítása, a városi környezet és az elérhető települési szolgáltatások fejlesztése a lakosság életminőségének javítása érdekében” – kifejezetten térségi megközelítést alkalmaz, míg a tematikus célok a gazdaságfejlesztésre, a helyben elérhető szolgáltatások és infrastruktúra minőségének javítására, továbbá a helyi együttműködések ösztönzésére, a közösségi tudat, a helyi identitás és a társadalmi összetartozás erősítésére helyezik a hangsúlyt. A stratégiában nevesített beruházások közül kiemelendő a Szélescsapás út – Jégmadár utca kerékpárút

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

kiépítése, vagyis egy új kerékpárút szakasz építése Rácalmás városközpont és a Rácalmás-Dunaújváros közigazgatási határ közvetlen összekötéséhez. Ugyancsak a térség egészének turisztikai-rekreációs vonzerejét hivatott erősíteni a Nagy-sziget és környékét érintő túraútvonal fejlesztési projekt, mely szintén nevesítésre került az ITS-ben.

Noha a város nem tartozik a térség települései közé, kihatását tekintve mindenképpen vizsgálendő Dunaújváros ITS-e is. A településfejlesztési koncepcióban definiált – a várost térségi ipari- és üzleti gazdasági központként meghatározó – átfogó célokhoz a stratégia öt, úgynevezett specifikus célt rendel. Ezek az üzleti infrastruktúra fejlesztésére, a helyi innovációs potenciál erősítésére, továbbá a város logisztikai adottságainak kihasználására és a városi lakosság életminőségének javítására fókuszálnak.

A Biztos Kezdet Program esélyt ad a programban részt vevő, általános iskolás kor alatti, különösen 0-5 éves korú gyermekek valamint családjaik számára, hogy a gyermekek életének legkorábbi időszakában segítséget kapjanak a testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésükhöz. A program keretében megvalósuló szolgáltatások kialakításánál figyelembe veszik a helyi igényeket és a térség, település, településrész sajátosságait.

2014-2020 között jelentős Európai Unió források állnak majd rendelkezésre helyi foglalkoztatási együttműködések, úgynevezett foglalkoztatási paktumok megvalósítására. Az alapvetően TOP-ból támogatott intézkedéssel az együttműködések, partnerségek azon tevékenységei támogathatóak, melyek munkaerő-piacuk bővítéséhez, célcsoportjaik képzéséhez, elhelyezkedéséhez és a szereplők együttműködésének erősítéséhez szükségesek.

Amint arra a helyzetelemzés és a SWOT elemzés is kitér, a térségben számos, épített örökségként nyilván tartott kastély, kúria található (pl. Pusztaszabolcson). A nemzeti kastély és vár program alapvetően a 2011. évi CXCVI. törvény 2. számú mellékletének III. pontjában szereplő épületekre, épület együttesekre fókuszál, ezek között azonban a térségben található ingatlan nem található.

Jelen helyi fejlesztési stratégia alapvetően a fenti programokban, stratégiai dokumentumokban megjelölt fejlesztési irányokhoz illeszkedő, ezekkel komplementer fejlesztéseket kíván támogatni. A stratégia kiegészítő jellege alapvetően a tervezett intézkedések szintjén, a támogatható tevékenységek kapcsán érhető tetten. A HFS olyan kisebb léptékű infrastrukturális fejlesztéseket, valamint alapvetően szoft típusú tevékenységeket kíván támogatni, melyek az előbb bemutatott stratégiai dokumentumokban rögzítettekkel összhangban állnak.

A helyi gazdaság fejlesztése kapcsán a helyi termékek piacra jutásának elősegítése lehet ilyen kiegészítő fejlesztési irány, míg a turisztikai ágazatban a helyi attrakciók kisléptékű fejlesztése, a turisztikai szolgáltatások minőségének javítása élvezhet prioritást. A települési környezet megújításával – kiemelten a kistelepüléseken – a térség vonzerejének javulása érhető el, míg a helyi alapszolgáltatások fejlesztése a lakosság életminőségének javítását biztosítja. A helyi kisközösségek, civil kezdeményezések fejlesztéseinek felkarolásával a stratégia a térségi identitástudat megerősítéséhez, a helyi értékek védelméhez járul hozzá hosszabb távon.

4.4 SWOT

Erősségek	Gyengeségek
1. Térszerkezeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> • A térség mind közúton, mind vasúton jól megközelíthető • Magas a burkolt önkormányzati tulajdonú utak aránya 	<ul style="list-style-type: none"> • A térségen belül a közlekedési kapcsolatok kiegyensúlyozatlanok • A HACS területén található komplex programmal fejlesztendő járáshoz tartozó település (Hantos)
2. Környezeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> • A térség településein jelentős számú építészeti örökség található • Természetvédelmi területek találhatóak a térségben • Jó infrastrukturális ellátottság (pl. ivóvíz hálózat) • Kedvező termőhelyi adottságok jellemzik a térséget • A megyei átlagot meghaladó a szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya 	<ul style="list-style-type: none"> • A megyei átlaghoz viszonyítva alacsony a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya • Egyes településeken a barnamezős, felhagyott területek hasznosítása elmaradt, a zöldterületek fejlesztést igényelnek • A térség keleti és déli településein meghatározó problémaforrás a Duna és ennek partjának környezeti állapota • A településeken több helyen elavult az önkormányzati épület infrastruktúra • A közutak sok helyen felújítást igényelnek, ennek eszköz és forrásigénye nem minden településen megfelelő
3. Kulturális erőforrások	
<ul style="list-style-type: none"> • A települések jelentős turisztikai vonzerőt jelentő rendezvények házigazdái • A térségben több, országos jelentőségűvé fejleszhető turisztikai látványosság is található (pl. limes) • Erős helyi vallási, kulturális, történelmi tradíciók (gasztronómia, római kori örökség stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi, térségi szintű kulturális együttműködési formák kezdetlegesek, gyengék • A kulturális erőforrások gazdaságilag nem hasznosulnak
4. A társadalom állapota	
<ul style="list-style-type: none"> • Egyes települések erős népességvonzó erővel bírnak, lakosságuk a vándorlások következtében gyarapszik • Óvodai szolgáltatás valamennyi 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakónépesség jelentős csökkenése az elmúlt évek során • 2009-től a korábbi pozitív vándorlási tendencia megfordult, a térség

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

<p>településen elérhető</p> <ul style="list-style-type: none"> • Magas a száz lakosra jutó adófizetők száma megyei összehasonlításban • Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem értéke jelentősen nőtt az elmúlt években • A száz lakosra jutó személygépkocsik száma 2006 és 2013 között jelentős mértékben bővült • A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül jelentős mértékben csökkent a térségben • A közbiztonsági mutatók kedvezőek 	<p>népességcsökkenésének egyik oka az elvándorlás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jelentős különbségek a települések között a népességvonzó képesség tekintetében • A hátrányos helyzetű lakosság arányának növekedése • A lakosság iskolai végzettség alapján jelentősen elmarad az országos átlagtól • A non-profit és civil szervezetek átlagos száma elmarad az országostól, ami a helyi közösségi szerveződések alacsony szintjére utal • Bölcsőde mindössze egy településen működik • Házi orvosok hiánya egyes településeken • A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma a térség településein emelkedett
5. A gazdaság helyzete	
<ul style="list-style-type: none"> • Változatos, sokszínű helyi gazdaság jellemzi a térséget • Az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke jelentős bővülést mutat a térségben • Több nagy foglalkoztató cég is működik a térségben • A helyi vállalkozások folyamatos fejlesztéseket hajtanak végre • A térség jelentősebb feldolgozóipari szereplői kiterjedt kapcsolati hálóval, beszállítói kapcsolatokkal rendelkeznek • A mezőgazdaság továbbra is jelentős szerepet játszik a helyi gazdaságban 	<ul style="list-style-type: none"> • A foglalkoztatottak aránya egyes településeken igen alacsony • A munkanélküliek száma jelentősen megnőtt a gazdasági válság hatására, az ezt követő munkaerő-piaci stabilizáció még nem valósult meg • Az egész térségre jellemző a munkavállalók jelentős részét érintő ingázás • A működő vállalkozások száma csökkent a térségben • A tőkekoncentráció területileg nem kiegyensúlyozott a térségben • Minőségi üzleti infrastruktúra koncentráltan érhető el a térségben • A vállalkozások közötti együttműködések továbbfejlesztésre szorulnak • Folyamatosan csökkenő állatállomány jellemzi a helyi agráriumot • A kereskedelmi szálláshelyeket alacsony férőhely kapacitás jellemzi • Alacsony a turisták által a térségben töltött átlagos tartózkodási idő

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

Lehetőségek	Veszélyek
1. Térszerkezeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> • A főváros és egyéb nagyvárosok közelsége • Belterületi utak további fejlesztése a munkaerő mobilitást javítja a térség településein belül 	<ul style="list-style-type: none"> • Kistelepülések közlekedési elérhetősége romlik • A térség gazdasági-társadalmi megosztottsága (pl. egyenetlen tőkekonzentráció) tovább erősödik
2. Környezeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> • A barnamezős területek funkcióváltó hasznosítása • A természetvédelmi területek fejlesztése, az ökológiai folyosók helyreállítása a helyben élők életminőségének javulásához járul hozzá 	<ul style="list-style-type: none"> • Az önkormányzati épület infrastruktúra energetikai korszerűsítése forrás hiány miatt elmarad • A szakadó löszfalak védelmének hiánya jelentős károkat okozhat
3. Kulturális erőforrások	
<ul style="list-style-type: none"> • A helyi programok rendszer szintű összehangolása javíthatja a térség turisztikai mutatóit 	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi hagyományok háttérbe szorulásával a térség népességmegtartó ereje csökken
4. A társadalom állapota	
<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakosság öregedése, a gyermekszületések számának további csökkenése • Egyes településeken a népesség természetes fogyása további negatív következményeket hordoz (óvoda, iskola működtetése, stb.) • A munkanélküliség a foglalkoztatási szempontból kevésbé erős településeken erőteljesebben és tartósabban jelentkezik • A foglalkoztatott nélküli háztartások arányának emelkedése a hátrányos helyzetű személyek és családok számának emelkedéséhez, a gyermekszegénység növekedéséhez vezethet • A gyermekszám csökkenése veszélyezteti az általános és középiskolák működését
5. A gazdaság helyzete	
<ul style="list-style-type: none"> • A vállalkozások képesek a hálózatos együttműködésének erősítésére 	<ul style="list-style-type: none"> • A fiatalok aránya a munkanélküliek között emelkedik, egyes településeken

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

<p>(klaszterek)</p> <ul style="list-style-type: none">• A kastélyépületek hasznosítása funkcióváltással• A térségben működő vállalkozások további technológiai fejlesztéseket hajtanak végre• A Duna part turisztikai célú hasznosítása (kikötő, strand stb.), valamint a térség-specifikus programturizmus is komoly potenciált rejt magában	<p>kiemelkedő</p> <ul style="list-style-type: none">• Az utóbbi években nőtt a 45 év felettiek aránya a munkanélküliek között• Csökkenő helyi adóbevételek• A gazdaságfejlesztési célú Európai Unió források a fejlettebb térségekben koncentrálnak• A mezőgazdasági területek szétszabdaltak• Az energetikai célú beruházások elmaradásával a településen az üzemeltetési költségek tovább nőnek
---	---

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A helyzetelemzés és az ez alapján elkészített SWOT elemzés alapján számos fejlesztési irány beazonosítása lehetséges. Amint arra az elemzés is kitért, a helyi gazdasági együttműködések erősítése dinamizálhatja a térség gazdaságát. Ennek megfelelően előtérbe kerülhet a térségi klaszterek fejlesztése, illetve komplex beruházás ösztönző program (TOP) keretében a helyi befektetések ösztönzése. A helyi vállalkozások versenyképességének javítása érdekében a munkahelyteremtő beruházások előtérbe helyezése szükséges, ily módon javítható a térség helyzetelemzésben is bemutatott kedvezőtlen foglalkoztatási helyzete.

Az elemzésekben feltárt adottságoknak – jelentős építészeti értékek, kedvező természeti adottságok, kulturális értékek stb. – köszönhetően a térségi vonzerő javítása érdekében a jövőben előtérbe kerülhetnek a turisztikai célú fejlesztések. Az öko-turisztika kapcsán többek között a Duna sziget fejlesztése emelhető ki, de fontos a kulturális értékek védelme (pl. Fould-Springer kastély), vagy a helyi értékek védelme, mely utóbbihoz kifejezetten a LEADER közösségi fejlesztések biztosíthatnak forrást.

A folyamatosan fejlődő helyi gazdaság kialakításának elengedhetetlen feltétele a versenyképes munkaerő megléte. Ennek fontos eleme a munkaerő mobilitás, mely a térség belső és külső elérhetőségének javításával, az infrastrukturális feltételek fejlesztésével biztosítható.

A térségi versenyképesség javításához jelentős mértékben járulhat hozzá a települési környezet fejlesztése. A települések szintjén – ezt részben a projekt adatlapok, részben a térségi településfejlesztési stratégiák is alátámasztják – számos esetben mutatkozik igény a helyi infrastruktúra – közterületek, parkok, játszótérek, utak, járdák, stb. – fejlesztésére.

A helyben lakók életminőségének javításához elengedhetetlen a térség településein elérhető alapszolgáltatások minőségének javítása. A fejlesztések szükségességét a helyzetelemzés mellett alátámasztja a projektgyűjtés is, mely számos helyi igényt tárt fel különböző helyi szolgáltatások minőségének javítása kapcsán.

Egy térség népességmegtartó erejét nagymértékben határozza meg a helyi értékek, a helyi tradíciók közösségmegtartó ereje. A helyi közösségi kezdeményezések felkarolása kiemelten a helyi tradíciók megerősítése érdekében éppen ezért ugyancsak elengedhetetlen, ezt alátámasztják a projektgyűjtés során beérkezett javaslatok is.

5. Horizontális célok

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

5.1 Esélyegyenlőség

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

5.2 Fenntarthatóság

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Jövőkép

A Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület a helyi fejlesztési és együttműködési potenciálra építve alapozza meg a térség gazdasági-társadalmi fejlődését. E folyamat eredményeként a gazdaság versenyképességének javulása, a településeken elérhető szolgáltatások folyamatos fejlesztése, továbbá a vidéki természeti-kulturális örökséget ápoló közösségek támogatása együttesen a helyi identitás megerősödését, a térség vonzerejének hosszú távú javulását eredményezik.

A térség fejlődése szempontjából kiemelt szerepe van a helyi erőforrások hatékony mozgósításának. Az alapszolgáltatások fejlesztésével, a gazdaság dinamizálásával, a közösségi értékek és tradíciók megerősítésével hosszútávon javítható az itt élők életminősége.

A fenti jövőkép eléréséhez mind a helyi gazdaság ágazati struktúrájának – ezen belül kiemelten a turisztika szektor – továbbfejlesztésére, mind pedig a szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférést biztosító infrastruktúra minőségi fejlesztésére szükség van. A komoly értékeket hordozó tradicionális települési arculat és természeti környezet megóvása mellett a helyi közösségi kezdeményezések felkarolása, támogatása is a térség vonzerejének javulásához járul hozzá.

7.2 A stratégia célhierarchiája

	Átfogó cél(ok)
1.	A vállalkozóbarát üzleti környezet megerősítése a térségben, a versenyképes helyi gazdaság megteremtése érdekében
2.	Élhetőbb térségi és települési környezet megteremtése a helyi közösségek támogatásával, a térség népességvonzó képességének növelése érdekében

A jövőkép elérését támogató egyik átfogó cél a helyi gazdaság dinamizálására, a gazdasági aktivitás növelésére helyezi a hangsúlyt. A térségben működő vállalkozások a helyzetelemzés megállapításai szerint korábban is komoly hangsúlyt fektettek a technológiai fejlesztésre, és a jelen stratégiához kapcsolódó projektgyűjtés alapján egyértelmű, hogy a jövőben is jelentős erőforrásokat készek mozgósítani ennek érdekében. Mindezek mellett a térségi üzleti infrastruktúra kiegyensúlyozott fejlesztése is indokolt lehet, amennyiben ezt a piaci kereslet szükségessé teszi. A helyzetelemzés vonatkozó megállapításai alapján egyértelmű, hogy a gazdaságfejlesztési típusú beavatkozásokon belül a munkahelymegőrzést és munkahelyteremtést célzó beruházások prioritást kell, hogy élvezzenek.

A második átfogó cél szélesebb értelemben célul tűzi ki az ember és környezete harmóniájának megteremtését, amely egyrészt utal a települési infrastruktúra és a környezeti tényezők összehangolt fejlesztésére, másrészt a helyi lakosok aktív részvételére környezetük alakításában. A cél szükségességét alátámasztja a népesség fogyása, elsősorban az elvándorlás mértékének növekedése az elmúlt időszakban.

Az infrastrukturális fejlesztéseknek hozzá kell járulniuk a vonzóbb településkép kialakításához és fenntartásához, az elérhetőség javításához és a szolgáltatások minőségének, elérhetőségének javításához. Összességében a cél teljesülése esetében javulnia kell a települések népességmegtartó erejének, amelyhez nagymértékben hozzájárulhat a helyi közösségek megerősödése is.

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	A települések élhetőségének és népességvonzó képességnek növelése	<i>Fejlesztett városi közterület nagysága (m²)</i>	
2.	A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése	<i>Fejlesztett szolgáltató épületek területe (m²)</i>	
3.	A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása	<i>A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE)</i>	
4.	A helyi, térségi turisztikai potenciál hálózatos fejlesztése	<i>A fejlesztett attrakciók látogatószámának növekedése (fő)</i>	

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

5.	A helyi közösségek összetartozásának, identitástudatának és szerepvállalásnak erősítése	A közösségi események résztvevőinek száma (fő)	
----	---	--	--

Az első specifikus cél a térségi települések népességvonzó erejének növelését emeli ki. A helyzetelemzés vizsgálatai kimutatták, hogy az elmúlt években – alapvetően 2009 óta – megfordult a korábbi pozitív demográfiai trend és a legtöbb település veszített korábbi lakosságából. Az alacsony gyermekszám mellett ebben jelentős szerepe volt az elvándorlás kedvezőtlen tényének. A lakosok megtartásának, illetve idevonzásának egyik eszköze lehet a vonzó települési kép, arculat kialakítása, amelyet természetesen ki kell egészítenie a helyi gazdaság erősödése és az elérhető munkalehetőségek számának bővülése is.

A helyzetelemzés mellett a projektgyűjtés is megerősítette a specifikus célhoz kapcsolható fejlesztések szükségességét. A települések szintjén számos esetben mutatkozik igény a helyi infrastruktúra – közterületek, parkok, játszóterek, utak, járdák, stb. – fejlesztésére

A cél teljesülését támogatja a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) több intézkedés, a Vidékfejlesztési Program, amelyek mellett és a LEADER program is lehetőséget teremt a HFS első céljához illeszkedő projektek helyi pályázatos megvalósítására. A LEADER célkitűzései közül jelen célhoz „a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképeségének erősítése” célkitűzés kapcsolódik szorosan. Nagyobb volumenű, a térséget is érintő környezeti és közlekedési fejlesztések megvalósítása a KEHOP és az IKOP programok finanszírozási hátterével történik.

A második specifikus cél erősen kapcsolódik az elsőhöz, amennyiben hozzá kíván járulni a térségi lakosok elégedettségének növekedéséhez saját környezetük vonatkozásában. „A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése” célkitűzés a településeken működő szolgáltatások minőségének javítását kívánja elősegíteni. A fejlesztések szükségességét a helyzetelemzés mellett alátámasztja a projektgyűjtés is, mely számos helyi igényt tárt fel különböző helyi szolgáltatások minőségének javítása kapcsán.

Itt is ki kell emelnünk a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) finanszírozási lehetőségeit, a Vidékfejlesztési Program intézkedéseit és a LEADER célkitűzéseit, melyek közül jelen célhoz „a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása” célkitűzés kapcsolódik szorosan.

A harmadik specifikus célkitűzés („A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása”) a helyi mikro- kis- és középvállalkozások piacra jutását, munkahelyteremtő képességének javítását kívánja támogatni. A helyzetelemzés megállapította, hogy a térségben – összhangban a megyei és az országos adatokkal – a mikro-, kis- és középvállalkozások száma a meghatározó. E cégek alacsony foglalkoztatotti létszámmal működnek, ugyanakkor új, piacképes termékek előállítását célzó fejlesztéseik eredményeként további munkahelyek teremtésére nyílik lehetőség. A projektgyűjtés során beérkezett fejlesztési javaslatok közül több irányzott elő eszközbeszerzést, infrastruktúrafejlesztést. E beruházások a jövőben egy dinamikusan bővülő helyi gazdaság alapját képezhetik. A célkitűzéshez kapcsolódó fejlesztések a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), valamint a Vidékfejlesztési Program (VP) és a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) forrásai terhére valósulhatnak meg.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

A negyedik célkitűzés („A helyi, térségi turisztikai potenciál hálózatos fejlesztése”) a turisztikai szektor együttműködésen alapuló fejlesztésére fókuszál. A térség turisztikai adottságai megfelelőek, számos építészeti- és természeti érték megtalálható a környéken, az ezek turisztikai hasznosításában rejlő potenciált azonban nem használják ki megfelelő mértékben a helyi szereplők. A helyzetelemzés és az ez alapján készült SWOT elemzés is megerősíti, hogy az alacsony szálláshely kapacitás, illetve a turisztikai attrakciókra épülő minőségi szolgáltatások hiánya szükségessé teszi a turisztikai ágazat rendszer szintű fejlesztését, melynek alapja a szektorban érdekelt együttműködése. A célkitűzéshez kapcsolódó fejlesztések a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), valamint a Vidékfejlesztési Program (VP) forrásai terhére valósulhatnak meg.

Az ötödik specifikus célkitűzés („A helyi közösségek összetartozásának, identitástudatának és szerepvállalásnak erősítése”) hozzá kíván járulni a lakosság összetartozásának és közösségi tevékenységeinek erősödéséhez. A projektgyűjtés során számos rendezvény és ahhoz kapcsolódó technikai fejlesztési igény merült fel, melyek megvalósításához a TOP, a Vidékfejlesztési Program és a LEADER is tud támogatást biztosítani. Nagyobb léptékű humán erőforrás fejlesztésekhez az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program biztosít forrásokat.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

Az alábbiakban rögzítésre kerülnek a fent bemutatott specifikus célok teljesüléséhez hozzájáruló intézkedések. Az egyes intézkedések valamint a specifikus célok illeszkedését külön jelöljük.

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá				
		1.	2.	3.	4.	5.
1.	A gazdasági aktivitás javítása a térségi termékkála fejlesztése érdekében (LEADER)			X	X	
2.	Gazdasági és lakossági szempontból is vonzó településkép kialakítása (LEADER)	X				
3.	A közszolgáltatások elérhetőségének javítása a vidéki települések lakói számára (LEADER)		X			
4.	A helyi együttműködések támogatása, a térségi szintű identitás tudat megőrzése a közösségi értékek megerősítéséért (LEADER)					X
5.	A települési infrastruktúra minőségének javítása	X				
6.	Zöld és barnamezős fejlesztések a városokban	X				
7.	A vidéki településeken elérhető szolgáltatások eszközszerének fejlesztése		X			
8.	Az egészségügyi és szociális intézményrendszer térségi fejlesztése		X			
9.	Önkormányzati tulajdonú épületek energetikai korszerűsítése		X			
10.	Fenntartható, helyi partnerségen alapuló térségi turizmusfejlesztés				X	
11.	A versenyképes üzleti környezet megteremtése a térség gazdasági centrumaiban			X		
12.	A mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztései			X		
13.	A térségi helyi gazdaság fejlesztése			X		
14.	A térségi munkaerő mobilitás ösztönzése	X	X	X		
15.	Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések					X
16.	Helyi közösségi programok megvalósítása					X

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. Az intézkedés megnevezése: A gazdasági aktivitás javítása a térségi termékkála fejlesztése érdekében
2. Specifikus cél: A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása, A helyi, térségi turisztikai potenciál hálózatos fejlesztése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A stratégia helyzetelemzése megállapítja, hogy a térség gazdaságában a mikro-, kis- és közepes vállalkozások dominálnak. Ezek a szereplők működésük során jellemzően a helyi igények kielégítésére fókuszálnak. A helyi piacképes – többek között turisztikai- – termékek és szolgáltatások előállításának elősegítésével a térségi gazdaság szereplői is aktivizálhatóak, a megerősödő piaci pozícióik révén adott esetben munkahelyteremtő potenciáljuk is javulhat, ily módon hozzájárulhatnak a térség foglalkoztatási helyzetének javításához.
4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Kisléptékű infrastruktúra fejlesztés (telekhatáron belül építés, bővítés, felújítás), eszközök és gépek beszerzése, minőség- és környezetirányítási rendszerek, szabványok bevezetése, szolgáltatás (pl. marketing) beszerzés.
5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés keretében elsősorban olyan, helyben hozzáférhető piacképes termékek és szolgáltatások előállításához kapcsolódó, kisebb volumenű fejlesztések kerülnek támogatásra, melyek megvalósulása révén a létrejövő termék és szolgáltatás térség-specifikus voltának köszönhetően a helyi termékkála továbbfejlesztéséhez járul hozzá. Az intézkedés ily módon kapcsolódik a TOP helyi gazdaságfejlesztést célul tűző – így többek között a helyi piacok fejlesztését támogató – beavatkozásához, amennyiben ez a helyi termékek piacra jutásának térségi szintű feltételrendszerét kívánja megerősíteni. Jelen intézkedés ugyancsak kapcsolódik a GINOP vállalkozásfejlesztési témájú intézkedéseikhez, valamint kiegészítő jelleggel ugyanezen operatív program országos és regionális jelentőségű turisztikai attrakciók fejlesztését célzó beavatkozásaihoz.
6. A jogosultak köre: Az akciócsoport területén működő vállalkozások (természetes személy, egyéni vállalkozó, őstermelő, mikro- kis- és középvállalkozás)
7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek: a jogosultak telephelye vagy székhelye az akcióterületen került bejegyzésre, legalább 1 fő foglalkoztatotti állománnyal rendelkezik, továbbá a megvalósuló fejlesztés igazoltan hozzájárul a térség termékarculatának továbbfejlesztéséhez
8. Tervezett forrás: : 115 millió forint (Minimum-maximum tám. összeg: 500 ezer Ft-5 millió Ft)
9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. II – 2020. I.
10. Kimeneti indikátorok

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

1. Az intézkedés megnevezése: Gazdasági és lakossági szempontból is vonzó településkép kialakítása
2. Specifikus cél: A települések élhetőségének és népességvonzó képességnek növelése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: Az elmúlt évek során az operatív programok jelentős forrást biztosítottak a városi települések arculatának igény szerinti kialakítására, ugyanakkor a községek és falvak sokkal kevesebb lehetőséget kaptak e téren. A lakosság és a fiatalok megtartása érdekében a vidéki kistelepüléseknek is lehetőséget kell adni a legfontosabb településképi beavatkozásokra. A közösségi terek, parkok, játszóterek állapotának javítása alapvetően hozzájárulhat a lakosság elégedettségének növekedéséhez, egyben a vállalkozások és a turizmus számára is vonzóbbá téve a településeket. Az intézkedés finanszírozáshoz a VP LEADER intézkedése nyújt támogatást.
4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Parkok, sétautak, sétányok kialakítása, felújítása. Szabadtéri sport és rekreációs terület, játszótér és felnőtt játszótér kialakítása, felújítása. Ivóút, utcabútorok elhelyezése. Zöldfelület fejlesztése. A fejlesztett területek a közösségi programok helyszínül is szolgálhatnak.
5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: A tervezett fejlesztések a Vidékfejlesztési Program egyéb intézkedésével nincsenek átfedésben, ugyanakkor hozzájárulnak a vidéki települések gazdasági megerősödéséhez, a lakosság identitástudatának erősödéséhez, lakóhelyi kötődéséhez. Az intézkedés a TOP-ból finanszírozott zöld fejlesztések komplementer párját kívánja megteremteni a vidéki települések számára.
6. A jogosultak köre: Nem városi jogállású települések önkormányzatai, nonprofit szervezetek.
7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek: a fejlesztés hozzájárul a helyi lakosság elégedettségének növekedéséhez; a fejlesztések erősítik a helyi és térségi lakosság közösségi összetartozását, helyszínként szolgálva a helyi programok megvalósításához.
8. Tervezett forrás: 100 millió forint (Minimum-maximum tám. összeg: 500 ezer Ft-10 millió Ft)
9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. II – 2020. I.
10. Kimeneti indikátorok

1. Az intézkedés megnevezése: A közszolgáltatások elérhetőségének javítása a vidéki települések lakói számára
2. Specifikus cél: A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A korábbi időszakban megkezdett fejlesztéseket folytatva, a jelenlegi időszakban is szükséges a kulturális és szabadidős szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése, a szolgáltatások minőségi háttérfeltételeinek fejlesztése. Összhangban a térségi és települési

<p>érdekekkel, olyan kulturális és szabadidős szolgáltatások támogatása a cél, melyek elsősorban a helyi, tradíciókra épülnek, és lehetőség szerint a települések közötti kulturális együttműködéseket is erősítik. A fejlesztések lebonyolításához a VP LEADER programja biztosít forrásokat.</p>
<p>4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Kulturális és szabadidős szolgáltatásokat biztosító intézmények infrastrukturális hátterének fejlesztése, kapcsolódó eszközbeszerzések. A települések közötti együttműködések támogatása. Szabadtéri és fedett területek és épületek hasznosításának biztosítása, felújítás, energetikai modernizálás.</p>
<p>5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés a korábbi időszakban lebonyolított fejlesztések szerves folytatása. Más operatív program, illetve a VP nem nyújt ilyen jellegű fejlesztéshez támogatást vidéki települések részére, a TOP zöld városfejlesztési intézkedését azonban kiegészíti a LEADER által nyújtott lehetőség. Jelen intézkedés jól kapcsolódhat települési szinten a LEADER „Gazdasági és lakossági szempontból is vonzó településkép kialakítása” intézkedéséhez.</p>
<p>6. A jogosultak köre: települési Önkormányzatok, nonprofit szervezetek.</p>
<p>7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek: A tervezett fejlesztéseknek hozzá kell járulnia a helyi kulturális adottságok, értékek és szokások megismeréséhez. Az infrastrukturális fejlesztésekhez megvalósítandó konkrét eseményeknek kell kapcsolódniuk.</p>
<p>8. Tervezett forrás: Tervezett forrás: 103,75 millió forint (Minimum-maximum tám. összeg: 500 ezer Ft-10 millió Ft)</p>
<p>9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. II – 2020. I.</p>
<p>10. Kimeneti indikátorok</p>

<p>1. Az intézkedés megnevezése: A helyi együttműködések támogatása, a térségi szintű identitás tudat megőrzése a közösségi értékek megerősítéséért</p>
<p>2. Specifikus cél: A helyi közösségek összetartozásának, identitástudatának és szerepvállalásnak erősítése</p>
<p>3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térségi együttműködések, közösségépítő beavatkozások a helyi tradíciók és értékek megerősítésével hozzájárulnak a térségi arculat fejlesztéséhez, a települések vonzerejének erősítéséhez. A helyzetelemzés megállapításai megerősítik, hogy az akcióterületen megtalálható közösségi- és kulturális értékek megőrzésének, adott esetben ezek hasznosításának a jövőben is prioritást kell élveznie. Jelen intézkedés a közösségépítés támogatásával a térség népességmegtartó erejének javításához kíván hozzájárulni.</p>
<p>4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: A térségi arculatot és a településképet megújító fejlesztésekhez kapcsolódó közösségi programok, rendezvények, események szervezése, az ezekhez szükséges kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (építés, felújítás, továbbá eszközök, berendezések beszerzése), szolgáltatás (pl. marketing) beszerzés.</p>
<p>5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Jelen intézkedés keretében megvalósuló egyedi projektek a helyi közösség, a térségi identitás megerősítését, a hagyományalapú</p>

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

tudás erősítését célzó beavatkozások. Az intézkedés ily módon kiegészíti a TOP hasonló, közösségi beavatkozásokat, helyi közösséget és identitást erősítő akciókat támogató intézkedését, mely ugyanakkor az OP több prioritásához illeszkedő fejlesztések támogatására koncentrál.

6. A jogosultak köre: Az akciócsoport területén működő önkormányzatok, civil szervezetek (egyesületek, alapítványok)

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek: A tervezett fejlesztések kapcsolódnak a LEADER keret terhére megvalósuló térségi arculatot és a településképet megújító fejlesztésekhez, továbbá egyedi, az adott településre vagy tájegységre jellemző kulturális, természeti, építészeti és táji érték ismertségét erősítő beavatkozásokat tartalmaznak, és egyértelműen hozzájárulnak a helyi civil társadalom megerősödéséhez.

8. Tervezett forrás: 85 millió forint (Minimum-maximum tám. összeg: 250 ezer Ft-5 millió Ft)

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. II – 2020. I.

10. **Kimeneti indikátorok:**

1. Az intézkedés megnevezése: A települési infrastruktúra minőségének javítása

2. Specifikus cél: A települések élhetőségének és népességvonzó képességnek növelése

3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térség vidéki településein számos infrastrukturális fejlesztés igénye merült fel. Az egyik meghatározó igényt a korszerűtlen energetikai adottságokkal rendelkező épületek jelentik, melyek jelentős anyagi terhet rónak az önkormányzatokra és nonprofit szervezetekre. Egyes kistelepülések esetében a szennyvízkezelés ugyancsak megoldandó problémát jelent. A szükségletek felmérése (előzetes projektgyűjtés) során több esetben felmerült a települések szempontjából meghatározó jelentőségű épületek felújításának, közterületi műtárgyak, szobrok elhelyezésének, valamint a rossz állapotú külterületi utak felújításának igénye. Az intézkedés pénzügyi alapját a Vidékfejlesztési Program 7.2.1 intézkedése (Kisméretű infrastruktúra fejlesztés) biztosítja.

1. Az intézkedés megnevezése: Zöld és barnamezős fejlesztések a városokban

2. Specifikus cél: A települések élhetőségének és népességvonzó képességnek növelése

3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térség települései közül három városi jogállású. A városok a községeknél többnyire jelentősebb lélekszámú, szélesebb körű funkciókkal, szolgáltatási körrel rendelkező és foglalkoztatási szempontból is hangsúlyosabb települések. Szerepük a térség szempontjából így jelentős, városi arculatuk, népességmegtartó és vállalkozókat is vonzó településkéjük kialakításának elősegítése így a HACS szempontjából is lényeges kérdés. Az intézkedés a városi települések zöld város kialakítását és a barnamezős területek rehabilitációját célozzák, elsősorban a TOP 2. prioritásának intézkedéseire támaszkodva.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

1. Az intézkedés megnevezése: A vidéki településeken elérhető szolgáltatások eszközrendszerének fejlesztése
2. Specifikus cél: A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térség településein elérhető szolgáltatások sok esetben eszközhiányban szenvednek. Igény mutatkozik egyes településeken a közétkeztetésen résztvevő intézmények konyháinak fejlesztésére, a falu és tanyagondnoki, valamint a polgárőr és mezőőr szolgálatok esetében a jármű és eszközpark beszerzésére, modernizálására. A települési önkormányzatok esetében a saját kezelésben lévő közutak karbantartásához szükséges gépek beszerzése a feladatellátás alapvető feltételeként jelentkezik. Az intézkedés finanszírozásához a Vidékfejlesztési Program 7.4.1 intézkedése tud forrást biztosítani.

1. Az intézkedés megnevezése: Az egészségügyi és szociális intézményrendszer térségi fejlesztése
2. Specifikus cél: A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A HACS területén az egészségügyi alapellátások ((házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogászati alapellátás, a területi védőnői ellátás, iskola-egészségügyi ellátás), továbbá a szociális alapszolgáltatások (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások és a gyermekjóléti szolgáltatás) elérhetősége nem mindenütt biztosított a megfelelő szinten. A szolgáltatások infrastrukturális háttere egyes településeken korszerűtlen, leromlott állapotú. Az elérhetőség és a szolgáltatások területi kiegyenlítése érdekében szükséges a meglévő hiányok csökkentése és a minőség szintjének javítása. Az intézkedés finanszírozásához a TOP 4.1 és 4.2 intézkedés nyújt támogatást.

1. Az intézkedés megnevezése: Önkormányzati tulajdonú épületek energetikai korszerűsítése
2. Specifikus cél: A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: Az önkormányzati tulajdonban lévő épületállomány számos esetben kedvezőtlen üzemeltetési feltételekkel működik, melynek fő oka az épületek jelentős részének elavult energetikai színvonala. Mind a gazdaságossági, mind pedig a környezeti tényezők figyelembe vétele mellett szükséges az épületállomány felülvizsgálata és a szükséges felújítások elvégzése. Az intézkedés a TOP 3.2 intézkedése által kaphat pénzügyi támogatást.

1. Az intézkedés megnevezése: Fenntartható, helyi partnerségen alapuló térségi turizmusfejlesztés
2. Specifikus cél: A helyi, térségi turisztikai potenciál hálózatos fejlesztése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A specifikus céllal összhangban az intézkedés keretében helyi turisztikai termékcsomagok valamint tematikus turisztikai fejlesztések támogatása történhet, melyekkel a helyben tartózkodási idő meghosszabbítása érhető el. Jelen intézkedés keretében, elsősorban a TOP forrásaira támaszkodva a helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítására, fejlesztésére nyílik lehetőség.

1. Az intézkedés megnevezése: A versenyképes üzleti környezet megteremtése a térség gazdasági centrumaiban
2. Specifikus cél: A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: Az intézkedés a foglalkoztatás-ösztönző térségi és helyi gazdaságfejlesztés megteremtéséhez szükséges helyi feltételek biztosítására fókuszál, elsősorban a térségben a helyi gazdaságfejlesztéshez szükséges önkormányzati üzleti infrastrukturális háttér és szolgáltatások fejlesztésének támogatásával. Az üzleti infrastruktúra részeként kiemelt célterület a helyi ellátáshoz kapcsolódó önkormányzati infrastrukturális feltételek megteremtése a helyi vállalkozók megerősítése és a foglalkoztatás bővítése céljából. A fejlesztések megvalósításához forrást elsősorban a TOP biztosít.

1. Az intézkedés megnevezése: A mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztései
2. Specifikus cél: A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A helyi kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztése, külpiacra jutási esélyeinek javítása kiemelt feladat. Az intézkedés a specifikus célhoz illeszkedve a cégek elsősorban a helyi-, illetve nemzetközi gazdasági hálózatokba kapcsolódását, piaci megjelenését támogatja, melyre forrást alapvetően a GINOP biztosít.

1. Az intézkedés megnevezése: A térségi helyi gazdaság fejlesztése
2. Specifikus cél: A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térség agrár jellege meghatározó, a szektor fejlesztése ugyanakkor elsősorban a nagyobb hozzáadott érték megteremtésével biztosítható. Az ágazatban működő helyi vállalkozások, termelők áruinak hatékonyabb piacra jutását, adott esetben tároló-hűtő kapacitás fejlesztését célzó intézkedés önkormányzatok esetében TOP-ból, vállalkozások esetében VP-ből finanszírozott.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

1. Az intézkedés megnevezése: A térségi munkaerő mobilitás ösztönzése
2. Specifikus cél: A települések élhetőségének és népességvonzó képességnek növelése, A helyi szolgáltatások elérhetőségének, színvonalának és működési hatékonyságának fejlesztése, A helyi vállalkozások piaci versenyképességének javítása
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térségben a foglalkoztatás bővítéséhez, a helyi munkaerő mobilitásának javításához jelentős mértékben járulhat hozzá a közlekedési infrastruktúra fejlesztése. Ily módon a kisebb települések munkavállalói számára a betelepülő vállalkozások és a fejlesztett üzleti infrastruktúra elérhetősége hosszabb távon javulhat. Az intézkedés finanszírozása alapvetően a TOP-ból biztosított.

1. Az intézkedés megnevezése: Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések
2. Specifikus cél: A helyi közösségek összetartozásának, identitástudatának és szerepvállalásnak erősítése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: A térségileg decentralizált fejlesztések egyik fő küldetése a helyi közösségek megerősítése, a helyi és közösségi alapú gazdaság fejlesztése. A helyi fejlesztési programokat megvalósító városi helyi akciócsoportok (HACS – CLLD szervezetek) nagyon fontos terepei lehetnek a városok kulturális és közösségi élete megújításának, továbbá a közösségi alapú gazdaságfejlesztési módszertanok kialakításának és elterjesztésének. Az intézkedés a helyi lakosság, civil szervezetek, vállalkozások és önkormányzatok együttműködésével, illetve kezdeményezésére integrált, közösségfejlesztést és helyi identitástudatot elősegítő, elsődlegesen kulturális és közösségi tartalmú, a helyi gazdaságfejlesztést támogató programok lebonyolítása révén járul hozzá a HACS területén a specifikus cél teljesüléséhez. Az intézkedést a LEADER-ből megvalósítandó „Vidéki közösségek fejlesztése és a TOP-ból lebonyolítandó „Helyi közösségi programok megvalósítása” intézkedésekkel összhangban kell lebonyolítani. Jelen intézkedés finanszírozási alapját a TOP 7. prioritásának forrásai jelentik.

1. Az intézkedés megnevezése: Helyi közösségi programok megvalósítása
2. Specifikus cél: A helyi közösségek összetartozásának, identitástudatának és szerepvállalásnak erősítése
3. Az intézkedés szükségességének indoklása: Összhangban a településfejlesztési intézkedések megvalósításával, gondoskodni szükséges a fejlesztett területek megfelelő hasznosításáról, a közösség számára is érdeklődést keltő, ugyanakkor a helyi identitástudatot erősítő programok események révén. A helyzetelemzés által is rögzítésre került, hogy szükség van a helyi közösségek megerősítésére, ennek megfelelően jelen intézkedés kiegészíti a LEADER-ből finanszírozható „Vidéki közösségek fejlesztése”, valamint a TOP 7. prioritása által támogatott „Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések” intézkedéseket – a TOP 5.3 támogatások segítségével.

8.2 Együttműködések

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

8.4. Kommunikációs terv

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A fejezet a stratégia véglegesítésekor kerül feltöltésre.

Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület

9. Indikatív pénzügyi terv

Az alábbi táblázat előzetesen rögzíti a tervezett források megosztását és ütemezését. A tervezés további fázisában az arányok változhatnak.

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)								
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1.	A gazdasági aktivitás javítása a térségi termékkála fejlesztése érdekében	20,00	25,00	25,00	25,00	20,00	115,00	28%
2.	Gazdasági és lakossági szempontból is vonzó településkép kialakítása	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	100,00	25%
3.	A közszolgáltatások elérhetőségének javítása a vidéki települések lakói számára	20,00	23,75	20,00	20,00	20,00	103,75	26%
4.	A helyi együttműködések támogatása, a térségi szintű identitás tudat megőrzése a közösségi értékek megerősítéséért	15,00	20,00	20,00	20,00	10,00	85,00	21%
	Összesen	75,00	88,75	85,00	85,00	70,00	403,75	100%